

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

**Факультет фінансів
Кафедра корпоративних фінансів і контролінгу**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «Корпоративні фінанси»

Галузь знань 07 «Управління та
адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси,
банківська справа
та страхування»

Форма здобуття освіти: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Грошові потоки підприємств та механізми їх максимізації»

здобувачки Бас Діани Ярославівни

Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри корпоративних
фінансів і контролінгу Ушеренко Світлана Василівна

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри корпоративних фінансів і
контролінгу:

д.е.н., професор, Терещенко О.О.

Київ 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МАКСИМІЗАЦІЇ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	6
1.1. Економічна сутність і класифікація грошових потоків підприємства.....	6
1.2. Система максимізації грошовими потоками підприємства.....	14
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЯКОСТІ МАКСИМІЗАЦІЇ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПрАТ «МХП»	24
2.1. Загальний аналіз фінансово-господарської ПрАТ «МХП»	24
2.2. Аналіз динаміки та структури грошових потоків від основної діяльності ПрАТ «МХП».....	32
2.3. Аналіз динаміки та структури грошових потоків від фінансової та інвестиційної діяльності підприємства ПрАТ «МХП»	38
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МАКСИМІЗАЦІЇ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПрАТ «МХП»	45
3.1. Пропозиції щодо удосконалення максимізації грошових потоків від основної діяльності підприємства ПрАТ «МХП».....	45
3.2. Рекомендації щодо поліпшення максимізації грошових потоків від фінансової та інвестиційної діяльності підприємства ПрАТ «МХП».....	52
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	64
ДОДАТКИ.....	67

ВСТУП

Актуальність теми зумовлена стрімким розвитком сучасних технологій та змінним ринковим середовищем, особливо підчас воєнного стану України, які ставлять перед компаніями нові виклики у забезпеченні стійкості, конкурентоспроможності та сталого розвитку. В умовах глобалізації та цифровізації бізнесу, ефективне управління процесами диверсифікації бізнесу для максимізації грошових потоків та впровадження сучасних механізмів управління максимізацією грошових потоків стають ключовими факторами успішної діяльності успіху. Звідси тема дослідження дозволяє глибше зрозуміти сучасні тенденції, механізми реалізації максимізації грошових потоків та їх потенційного впливу на розвиток підприємств різних сфер діяльності.

Крім того, вибрана тематика є важливою з огляду на практичну значущість для розвитку галузі та підвищення ефективності управлінських рішень. Результати дослідження можуть слугувати основою для розробки рекомендацій, які допоможуть організаціям адаптуватися до змінних умов ринку, зменшити ризики та покращити якість прийняття стратегічних рішень. Таким чином, актуальність теми підтверджується як теоретичною цінністю, так і її практичною значущістю для сучасного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок в обґрунтування теоретичних засад грошових потоків підприємства здійснили такі вітчизняні та західні вчені-економісти як: В.М. Гриньова, А. Дж. Стрік, Ю.М. Мельник, Е. Нікбахт, А.А. Томпсон, І.О. Бланк, Л.В. Пан, Г.Ю. Гедройц, С.А. Попов, Ф.Ф. Бутинець, Дж. ван Хорн, М.Д. Білик, О.С. Віханський, А.М. Поддєрьогін, Є.І. Данільова, а також такі дослідники, як К. Брунер, М. Портер і П. Самуельсон. Незважаючи на значний науковий доробок даних авторів, питання максимізації грошових потоків для вітчизняних підприємств є вкрай важливим, особливо в умовах військового стану в Україні.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є розробка пропозицій щодо покращення максимізації вхідними та вихідними грошовими потоками за видами діяльності на прикладі ПрАТ "Миронівські хлібопродукти" (далі - ПрАТ «МХП»). У рамках окресленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- проаналізувати теоретико-методологічні засади максимізації грошових потоків підприємств та зміст категорійно-понятійного комплексу «грошовий потік»;
- дослідити систему максимізації грошовими потоками підприємства;
- здійснити загальний аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «МХП».
- дослідити динаміку та структуру грошових потоків від основної діяльності підприємства;
- проаналізувати динаміку і структуру грошових потоків від фінансової та інвестиційної діяльності ПрАТ «МХП»
- запропонувати напрями удосконалення максимізації грошових потоків від основної діяльності ПрАТ «МХП»
- надати рекомендації щодо поліпшення максимізації грошових потоків від фінансової та інвестиційної діяльності ПрАТ «МХП»

Об'єкт дослідження – це максимізація грошових потоків підприємства.

Предмет дослідження – це сукупність теоретичних та практичних аспектів управління грошовими потоками за видами діяльності на підприємстві.

Методи дослідження. У процесі дослідження теоретичних основ і практичних аспектів управління грошовими потоками підприємства застосовано комплекс методів, які забезпечують глибокий і всебічний аналіз. Серед них – системний аналіз для виявлення взаємозв'язків між складовими фінансової діяльності, економіко-статистичний метод для обробки і

узагальнення фінансових показників, а також порівняльний та факторний аналіз, що дозволяє оцінити ефективність різних моделей управління грошовими потоками.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Теоретико-методична значущість отриманих результатів полягає у поглибленні наукових знань щодо управління грошовими потоками. Практична значущість полягає у можливості впровадження запропонованих рекомендацій для максимізації грошових потоків і покращення фінансової стабільності ПрАТ «МХП».

Інформаційна база дослідження складає список наукових публікацій провідних вітчизняних та зарубіжних спеціалістів у сфері дослідження грошових потоків, наукові фахові видання. Інформаційну основу кваліфікаційної дипломної роботи склали також статистичні дані Державної Служби статистики і фінансові звітність ПрАТ «МХП».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МАКСИМІЗАЦІЇ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність і класифікація грошових потоків підприємства

Грошові потоки підприємства відіграють ключову роль у забезпеченні його фінансової стійкості, платоспроможності та ефективного функціонування на ринку. Вони відображають рух грошових коштів, пов'язаний із надходженнями та витратами в процесі господарської діяльності, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Розуміння економічної сутності грошових потоків є необхідною умовою для правильного аналізу фінансового стану підприємства та прийняття ефективних управлінських рішень.

Економічна сутність грошових потоків підприємства полягає в безперервному русі грошових коштів, що виникає внаслідок його господарської діяльності. Цей рух включає як надходження, так і витрати грошових коштів, що здійснюються протягом певного періоду часу. Грошові потоки є важливим інструментом для оцінки фінансової стійкості, платоспроможності та ефективності управління підприємством [1, с. 672].

Визначення грошового потоку варіюється в залежності від підходу:

- Класичний підхід: грошовий потік розглядається як сума надходжень і витрат грошових коштів за певний період часу, що дозволяє оцінити чистий рух коштів підприємства.
- Міжнародний стандарт: відповідно до МСБО №7, грошовий потік визначається як надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів, що дає змогу оцінити ліквідність підприємства [2].

Основними видами грошових потоків є:

- Операційний грошовий потік: генерується безпосередньо від основної діяльності підприємства, такої як продаж товарів і послуг.
- Інвестиційний грошовий потік: пов'язаний з придбанням та продажем довгострокових активів, таких як основні засоби та нематеріальні активи.
- Фінансовий грошовий потік: включає надходження та витрати, пов'язані з фінансуванням підприємства, зокрема через кредити, випуск акцій та виплату дивідендів.

В науковій літературі існує безліч підходів до визначення даного категорійно-понятійного комплексу. Систематизація цих основних підходів відображена в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення поняття «грошові потоки»

Вчені	Сутність поняття «грошові потоки»
1	2
І. А. Бланк [3]	сукупність розподілених надходжень і виплат грошових коштів за окремими інтервалами періоду часу, що розглядається, генерованих його господарською діяльністю, рух яких пов'язаний з факторами часу, ризику і ліквідності
Ф.Ф. Бутинець [4]	найважливіший самостійний об'єкт фінансового аналізу, який проводиться з метою оцінки фінансової стійкості та платоспроможності підприємства
Ю. О. Єрешко [5]	маса грошових коштів, які отримує або виплачує підприємство протягом звітного або планового періоду
Брігхем та Ерхарт[6]	надходження (додатний грошовий потік) і витрачання (від'ємний грошовий потік) коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства
Г. Г. Кірейцев [7]	є одним із ключових моментів оптимального співвідношення між ліквідністю та прибутковістю
Л. О. Коваленко [8]	залучені та витрачені грошові кошти та короткострокові фінансові інвестиції, що виникли внаслідок виробничо-господарської діяльності підприємств
І. М. Вахович [9]	сукупність надходжень і вибуття коштів за певний період часу, формованих у процесі господарської діяльності
Л. О. Лігоненко [10]	ціла система розділених в часі надходжень та витрат грошових коштів, що утворюються внаслідок господарської діяльності і супроводжують рух вартості, виступаючи зовнішньою властивістю життєдіяльності підприємства

Продовження табл. 1.1

1	2
Є. В. Мних [11]	сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, які генеруються його господарською діяльністю
О. В. Павловська [12]	надходження й витрати грошових коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства
А. М. Поддєрьогін [13]	сукупність послідовно розподілених у часі подій, які пов'язані з фактом зміни власника грошових коштів у зв'язку з виконанням договірних зобов'язань між економічними агентами
Г. Г. Старостенко [14]	надходження й витрати грошових коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства
О. О. Терещенко [15]	внутрішнє джерело фінансової стабільності підприємства через збільшення вхідних та зменшення вихідних грошових потоків, що направляються на зростання платоспроможності. Чистий грошовий потік від операційної діяльності є критерієм внутрішнього потенціалу фінансування підприємства та базою для оцінки його фінансового стану та кредитоспроможності

Джерело: складено автором на основі праць вказаних вчених

Кожне із наведених визначень розкриває певні сутнісні характеристики багатовимірного категорійно-понятійного комплексу "грошовий потік" і має використовуватися для побудови системи індикаторів його характеристик, аналіз яких є імперативом для прийняття раціональних фінансових рішень щодо управління грошовим потоком.

Визначення поняття «грошові потоки» вченими розкривають його як комплексний фінансовий процес, що включає надходження та витрати грошових коштів у межах господарської діяльності підприємства. Спільною рисою у більшості визначень є акцент на часовому розподілі цих рухів грошей, їх зв'язок із операційною діяльністю та роль у відображенні фінансового стану підприємства. Зокрема, більшість авторів підкреслюють, що грошові потоки характеризують рух коштів, який пов'язаний з факторами часу, ризику, ліквідності, а також із виконанням договірних зобов'язань. Це відображає їх важливість для оцінки фінансової стійкості, платоспроможності та загальної ефективності управління підприємством.

Водночас відмінності у визначеннях полягають у деталізації сутності грошових потоків і їх функціональному призначенні. Наприклад, деякі дослідники, як Ф.Ф. Бутинець та О.О. Терещенко, виділяють грошові потоки

як ключовий інструмент фінансового аналізу і внутрішнє джерело стабільності підприємства, акцентуючи увагу на їх ролі у підвищенні платоспроможності та кредитоспроможності. Інші, зокрема А.М. Поддєрьогін, підкреслюють договірний аспект руху коштів між економічними агентами, що вказує на соціально-економічну природу грошових потоків. Деякі визначення зосереджені на структурі грошових потоків як системі подій у часі, що супроводжують рух вартості (Л.О. Лігоненко), або ж на їхній ролі у забезпеченні балансу між ліквідністю і прибутковістю (Г.Г. Кірейцев).

Отже, аналізуючи наукові підходи до дослідження різних аспектів грошових потоків, зокрема до їх галузевої спрямованості, слід констатувати, що грошові потоки розглядаються як фундаментальний фінансовий показник, що відображає рух грошових ресурсів підприємства у часі, їхню структуру та функції в контексті управління фінансами. Спільна характеристика — це розуміння грошових потоків як основи для аналізу фінансової стійкості та ефективності діяльності підприємства. Відмінності ж полягають у фокусі окремих авторів на різних аспектах: операційній, аналітичній, договірній чи стратегічній ролі грошових потоків, що збагачує загальне розуміння цієї категорії у науковій літературі.

Класифікація грошових потоків дозволяє систематизувати різноманітні види надходжень і витрат, що виникають у діяльності підприємства, та визначити їх вплив на фінансові результати. Вона є основою для побудови системи контролю за грошовими ресурсами, планування фінансових потоків і оцінки ефективності використання капіталу. Вивчення класифікації грошових потоків допомагає менеджерам та аналітикам краще орієнтуватися в джерелах формування коштів і напрямках їх використання, що сприяє підвищенню загальної ефективності управління підприємством.

Поняття «грошовий потік підприємства» є узагальненим і охоплює різноманітні типи потоків, що забезпечують функціонування господарської діяльності. Для ефективного і цілеспрямованого управління цими потоками необхідна їх чітка класифікація.

Відповідна класифікація грошових потоків представлена на рисунку

1.1.

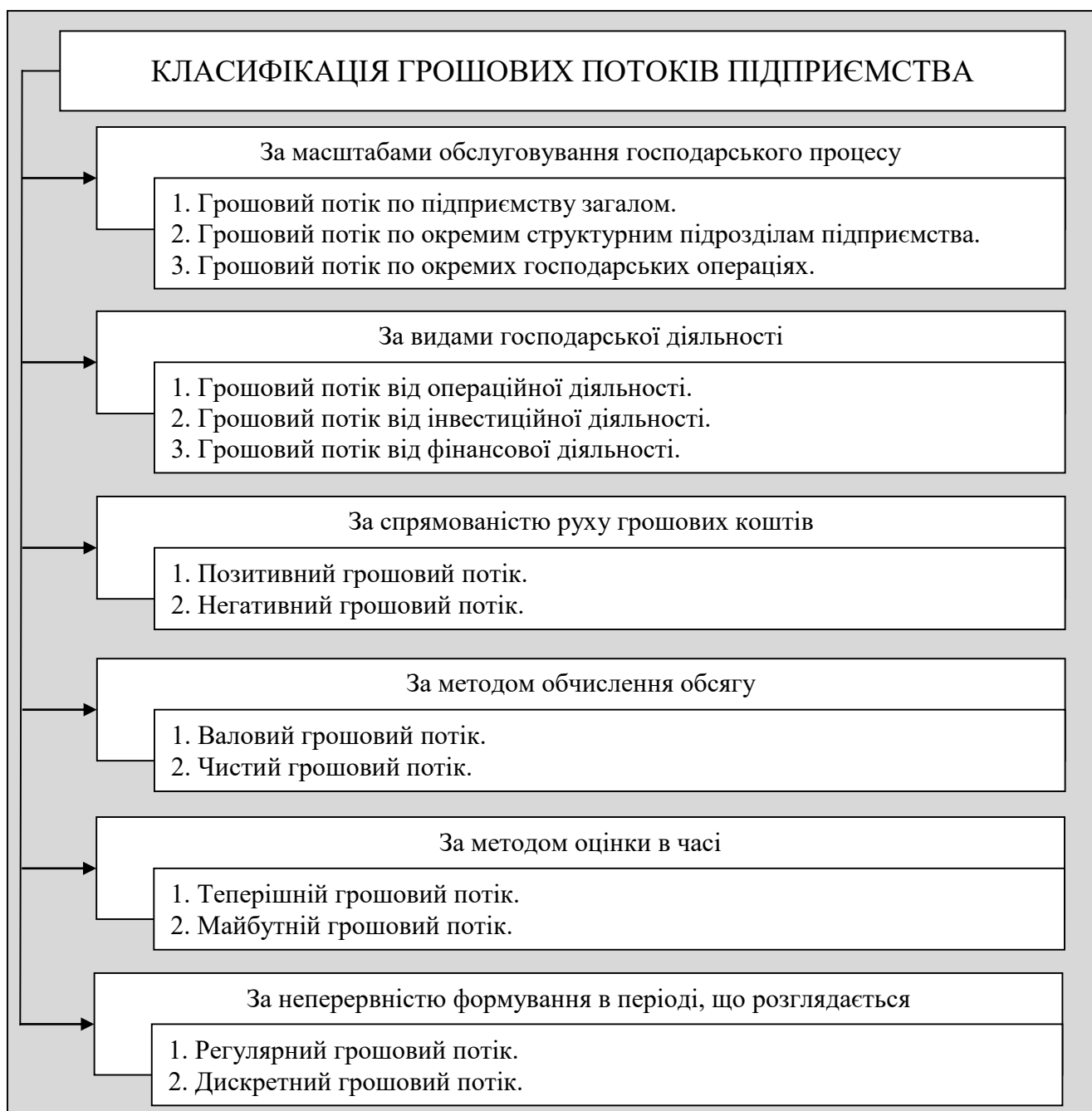

Рисунок 1.1 – Класифікація грошових потоків

Джерело: [16]

На рисунку представлено шість ключових класифікаційних ознак грошових потоків, які є загальноприйнятими, але не охоплюють усі можливі варіанти: масштаб охоплення господарського процесу; тип господарської діяльності; напрямок руху грошових коштів; спосіб розрахунку їх обсягу;

підхід до часової оцінки; а також безперервність формування протягом аналізованого періоду.

Класифікація грошових потоків за масштабами обслуговування господарського процесу включає три рівні: загальний грошовий потік підприємства, грошові потоки окремих структурних підрозділів і грошові потоки конкретних господарських операцій. Такий поділ дозволяє детально аналізувати рух коштів як на рівні всієї компанії, так і на рівні окремих її частин, що сприяє ефективному управлінню фінансами та контролю за операційною діяльністю.

За видами господарської діяльності грошові потоки поділяються на операційні, інвестиційні та фінансові. Операційні грошові потоки відображають надходження і витрати, пов'язані з основною діяльністю підприємства, інвестиційні – рух коштів, пов'язаний з придбанням та продажем довгострокових активів, а фінансові – операції, пов'язані з фінансуванням, зокрема залученням і погашенням капіталу. Така класифікація є базовою для аналізу джерел формування та використання грошових ресурсів.

Класифікація за спрямованістю руху грошових коштів передбачає поділ на позитивні і негативні грошові потоки. Позитивний грошовий потік означає надходження коштів у підприємство, що підвищує його ліквідність, тоді як негативний – це витрати, що зменшують грошові ресурси. Цей поділ допомагає оцінити чистий ефект операцій та приймати рішення щодо оптимізації руху коштів.

За методом обчислення обсягу виділяють валовий та чистий грошові потоки. Валовий потік включає сумарні надходження або витрати без урахування взаємозаліків, тоді як чистий відображає різницю між надходженнями та витратами. Ця класифікація є важливою для правильного розуміння реального фінансового стану підприємства.

За методом оцінки в часі грошові потоки розділяються на теперішні і майбутні. Теперішні грошові потоки – це фактичні операції, що відбулися у звітному періоді, тоді як майбутні – прогнозовані рухи коштів, які мають

вплив на планування та прийняття стратегічних рішень. Цей підхід дозволяє підприємству оцінювати як поточну ліквідність, так і перспективи фінансового розвитку.

Нарешті, класифікація за неперервністю формування в періоді розрізняє регулярні та дискретні грошові потоки. Регулярні потоки характеризуються безперервністю та стабільністю у часі, що забезпечує передбачуваність фінансових результатів, тоді як дискретні – виникають нерегулярно і можуть бути пов'язані з одноразовими операціями або подіями. Відокремлення цих типів грошових потоків сприяє більш точному управлінню фінансами та плануванню грошових ресурсів підприємства.

Отже, грошові потоки виступають багатогранною економічною категорією, яка охоплює різноманітні їх види. Наведена класифікація грошових потоків служить основою для визначення ключових показників планування надходжень і виплат грошових коштів, проте вона не є вичерпною та може доповнюватися з урахуванням особливостей конкретного підприємства і потреб управлінського персоналу — головних користувачів даних прогнозного аналізу грошових потоків. Пункти руху грошових коштів слід встановлювати індивідуально для кожного підприємства, що дозволяє адекватно відобразити специфіку його діяльності [17].

Методи розрахунку грошових потоків – це способи визначення обсягу грошових коштів на кінець звітного періоду, які базуються на аналізі грошових операцій у сферах операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. Існують два основні підходи до розрахунку обсягу грошових потоків: прямий та непрямий методи [17]. Прямий метод передбачає відстеження руху коштів за рахунками підприємства на основі даних регістрів обліку, головної книги та звіту про рух грошових коштів. При цьому необхідно детально аналізувати надходження і витрати коштів у рамках операційної, інвестиційної та фінансової діяльності, використовуючи відповідні бухгалтерські документи або звіти.

Непрямий метод базується на порівнянні показників Балансу (Звіту про фінансовий стан), Звіту про фінансові результати (або Звіту про сукупний дохід) і Звіту про рух грошових коштів (за непрямим методом). Цей підхід дозволяє відобразити зв'язок між різними видами діяльності підприємства, його чистим прибутком та змінами у складі активів і зобов'язань, що сприяє комплексному розумінню фінансового стану компанії.

Слід наголосити, що управління грошовими потоками здійснює цілеспрямований вплив на процеси накопичення, використання та розподілу грошових коштів з метою забезпечення балансу фінансово-господарської діяльності підприємства. У зв'язку з цим варто виділити основні методики аналізу грошових коштів, які ілюстровані на рисунку 1.2.

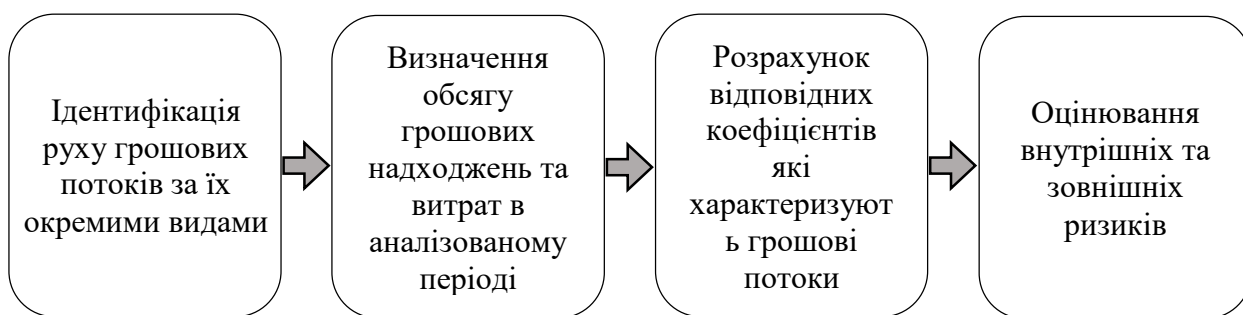

Рисунок 1.2 – Методика аналізу грошових потоків

Джерело: [18]

Така методика аналізу грошових потоків, представлена на рисунку 1.2, включає послідовні етапи, що дозволяють комплексно оцінити рух грошових коштів підприємства. Перший етап полягає в ідентифікації руху грошових потоків за їх окремими видами, що дає змогу розділити загальний грошовий потік на операційні, інвестиційні та фінансові складові. Це важливо для розуміння джерел формування та напрямків використання грошових ресурсів, що є основою для подальшого аналізу.

Наступні етапи передбачають визначення обсягу грошових надходжень та витрат за аналізований період, розрахунок відповідних коефіцієнтів, які характеризують ці потоки, а також оцінювання внутрішніх і

зовнішніх ризиків, що впливають на їх формування. Такий підхід забезпечує всебічне розуміння грошового руху, дозволяє виявити слабкі місця у фінансовому управлінні та розробити ефективні стратегії для оптимізації ліквідності та забезпечення стабільності діяльності підприємства. Загалом, ця методика є важливим інструментом для прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері фінансів.

Підсумовуючи аналіз економічної сутності, класифікації та методології управління грошовими потоками підприємства, можна констатувати їх багатогранний та комплексний характер. Грошові потоки відображають безперервний рух грошових коштів, що виникає в процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, і є ключовим інструментом для оцінки його фінансової стабільності, платоспроможності та ефективності управління ресурсами. Різноманітність підходів до визначення поняття грошових потоків, зокрема акцент на часовому розподілі, ролі в ліквідності, ризиках та виконанні договірних зобов'язань, свідчить про їх фундаментальне значення для аналітичної та управлінської діяльності.

Класифікація грошових потоків за масштабами обслуговування господарського процесу, видами діяльності, напрямками руху, методами обчислення та оцінки в часі, а також за неперервністю формування, дозволяє систематизувати різні аспекти їх формування та використання. Такий системний підхід є необхідним для побудови ефективної системи управління, яка забезпечує баланс між доходами та витратами, достатній рівень ліквідності, оптимальне планування та контроль грошових ресурсів. Методика аналізу грошових потоків, що включає ідентифікацію руху коштів, розрахунок коефіцієнтів та оцінку ризиків, є базовою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на максимізацію грошових потоків і забезпечення фінансової стійкості підприємства.

1.2. Система максимізації грошовими потоками підприємства

Система максимізації грошових потоків підприємства є важливим інструментом управління фінансовими ресурсами, що спрямована на забезпечення стабільного та ефективного руху коштів. Вона включає комплекс методів і механізмів, які дозволяють оптимізувати надходження та використання грошових ресурсів, мінімізувати фінансові ризики та забезпечити високу ліквідність підприємства. Ефективне управління грошовими потоками є ключовим фактором підтримки платоспроможності і фінансової стійкості в умовах динамічного ринкового середовища.

Раціональне управління грошовими потоками підприємства є ключовим чинником у процесі збільшення обсягу його капіталу. Відтак, прибутковість діяльності безпосередньо пов'язана з ефективністю системи управління грошовими потоками. На нашу думку, впровадження системи управління грошовими потоками слід здійснювати поетапно, як це ілюструється на рисунку 1.3.

Розглядаючи рисунок 1.3, варто підкреслити, що планування та прогнозування грошових потоків є невід'ємною частиною внутрішньогосподарського фінансового прогнозування і планування. Завдяки їх застосуванню досягається збалансованість між очікуваними обсягами грошових надходжень та потребами у фінансовому забезпеченні господарських операцій підприємства в межах його операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [11, с. 416].

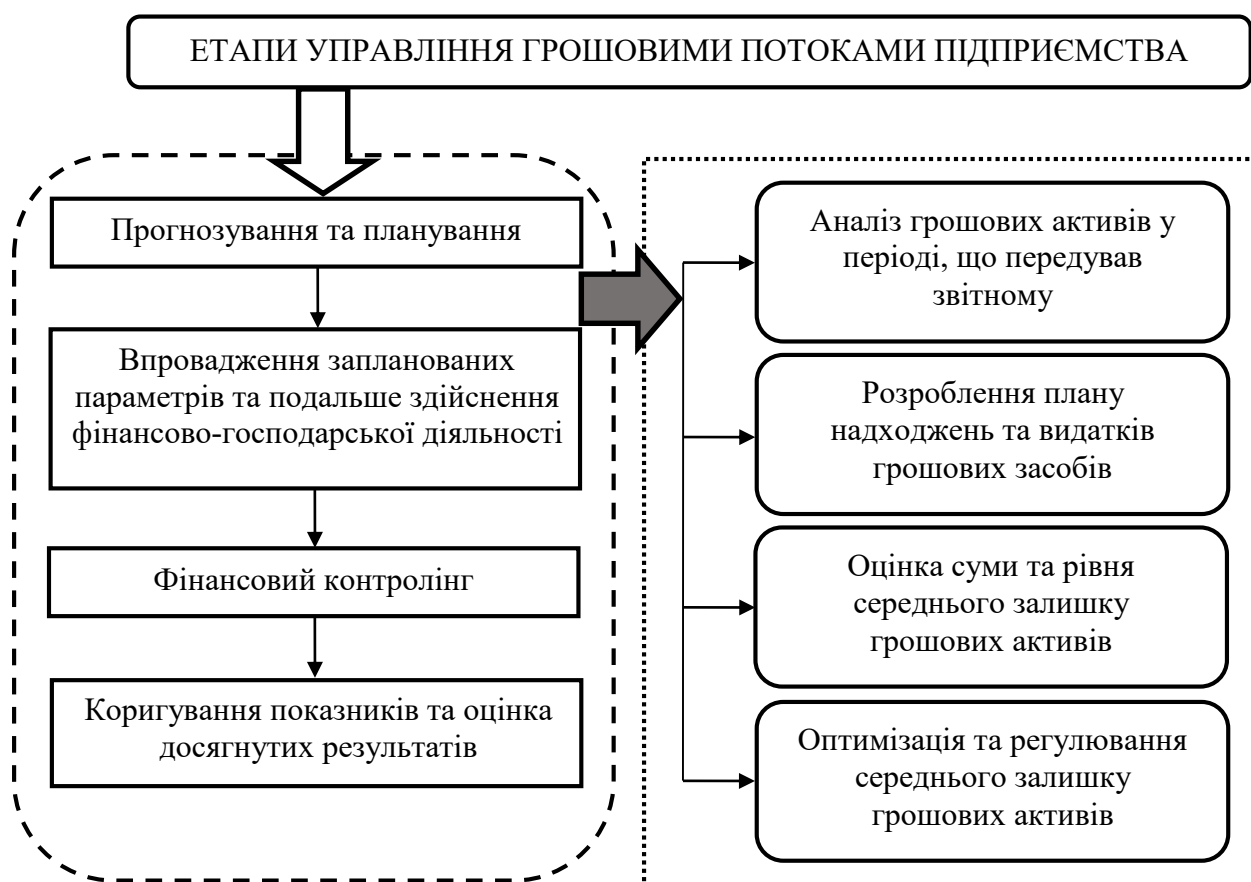

Рисунок 1.3 – Система управління грошовими потоками підприємства

Джерело: [19]

Формування політики управління грошовими коштами підприємства передбачає кілька ключових етапів: аналіз руху грошових коштів за попередній період, оптимізація середнього залишку грошових коштів, диференціація цього залишку за національною та іноземною валютою, вибір найбільш ефективних методів регулювання, забезпечення раціонального використання тимчасово вільних коштів, а також створення системи ефективного контролю за грошовими ресурсами.

Управління грошовими потоками є комплексною системою методів і принципів, що включає розробку та впровадження управлінських рішень, пов'язаних із формуванням, розподілом і використанням коштів, а також організацією їх обігу. Ця система спрямована на забезпечення фінансової рівноваги підприємства і сталого розвитку. Важливою складовою є оптимізація, що полягає у виборі найкращих способів організації грошових

потоків з урахуванням особливостей діяльності підприємства, а також у визначенні оптимальних економічних показників, що забезпечують максимальну ефективність системи. Досягнення оптимального стану передбачає максимізацію результату при заданих ресурсах або мінімізацію затрат для досягнення визначених цілей.

Основна мета управління грошовими потоками полягає в забезпеченні достатнього рівня ліквідності підприємства для своєчасного виконання його поточних зобов'язань, а також у підтримці фінансової стабільності й забезпеченні умов для сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

Система управління грошовими потоками являє собою сукупність методів, інструментів та процедур, за допомогою яких фінансова служба підприємства систематично впливає на рух грошових коштів з метою досягнення визначених фінансових цілей. Об'єктом управління виступають грошові потоки, що пов'язані з різними фінансовими операціями, а суб'єктом — фінансова служба підприємства. До ключових елементів цієї системи належать фінансові методи, нормативно-правова база, інформаційне та програмне забезпечення. Ефективна організація управління грошовими потоками є одним із найважливіших чинників фінансового успіху підприємства та його конкурентоспроможності [20]. Саме тому належне управління грошовими потоками має першочергове значення через забезпечення низки факторів.

1. Ліквідність та стабільність: ефективне управління грошовими потоками забезпечує підприємству достатній рівень ліквідності, що дозволяє своєчасно виконувати фінансові зобов'язання, здійснювати оплату поставок та уникати проблем із платоспроможністю.

2. Стратегічне планування: належна система управління грошовими потоками дає змогу підприємству формувати довгострокові стратегії, адаптувати їх до змін ринкових умов та знижувати фінансові ризики.

3. Здатність до інвестування та розвитку: завдяки ефективному контролю за грошовими потоками забезпечується доступ до фінансових

ресурсів для інвестицій у нові технології, розширення продуктового асортименту, освоєння нових ринків та розвиток кадрового потенціалу, що підвищує конкурентоспроможність.

4. Мінімізація фінансових втрат: добре організоване управління грошовими потоками допомагає уникнути зайвих витрат, оптимізувати використання ресурсів і підвищити прибутковість підприємства.

5. Збалансованість ресурсів: система управління грошовими потоками дозволяє раціонально розподіляти ресурси між поточними операційними потребами і інвестиціями в майбутнє, забезпечуючи баланс між короткостроковою ліквідністю та довгостроковою фінансовою стабільністю.

6. Довіра стейкхолдерів: здатність підприємства ефективно управляти грошовими потоками підвищує довіру інвесторів, клієнтів і партнерів, що є важливим фактором для підтримки позитивного іміджу та сталого розвитку бізнесу.

Більш детально розглянемо окремі елементи механізму системи управління грошовими потоками підприємства (табл. 1.2)

Отже, система управління грошовими потоками підприємства представляє собою комплекс методів, інструментів, важелів та інших механізмів впливу фінансової служби на рух грошових коштів з метою досягнення визначених стратегічних і тактичних завдань.

Процес оптимізації грошових потоків базується на низці принципів, які забезпечують баланс, ефективність і ліквідність фінансових ресурсів підприємства:

- збалансованість, що передбачає рівновагу між доходами та витратами;
- ліквідність, яка гарантує наявність достатньої кількості коштів для своєчасного виконання поточних зобов'язань;

Таблиця 1.2 – Механізм системи управління грошовими потоками підприємства

Об'єкт управління	Методи управління	Суб'єкт управління	Ресурси управління	Інформаційне забезпечення
Грошові потоки	інвестування; кредитування; страхування; оренда; лізинг; факторинг	посадові особи фінансової служби чи працівники, до компетенції яких входить управління фінансами підприємства, власники підприємства	матеріальні; фінансові; організаційний потенціал; соціальний потенціал	фінансова звітність підприємства; дані бухгалтерського обліку; внутрішні звіти; інтернет та ЗМІ; дані Державної служби статистики України
Фактори управління	Критерії управління	Принципи управління	Нормативно-правове забезпечення	Цілі управління
елементи об'єкту та їх взаємозв'язки, які піддаються управлінському впливу задля досягнення поставлених цілей	обсяг чистого грошового потоку; величина попиту на гроші підприємства	системності; інтегрованості; достовірності; динамічності; відповідності цілям підприємства; досяжності; забезпечення збалансованості, ефективності, ліквідності	Законодавство України	оптимізація грошових потоків; визначення і задоволення попиту на гроші підприємства
Важелі управління	Функції управління	Завдання управління		
прибуток; дохід; ціна; амортизаційні відрахування; інвестиції; дисконт тощо	прогнозування і планування; збір і аналіз інформації; стимулювання і оптимізація; контроль і оцінка результатів; підготовка і прийняття управлінських рішень	– обґрунтування джерел, обсягів і періодичності формування позитивних грошових потоків; – забезпечення інтенсивності і достатності формування грошових потоків; – обґрунтування напрямів, обсягів, періодичності та пріоритетності витрачання коштів; – забезпечення постійної платоспроможності підприємства; – забезпечення фінансової стійкості підприємства; – підтримання належного рівня ділової активності підприємства; – максимізація чистого грошового потоку.		

Джерело: [20]

- ефективність, що полягає в раціональному підході до оптимізації витрат та максимізації прибутку;

- інформаційна достовірність, яка забезпечує точність і надійність фінансових даних, необхідних для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Для ефективної оптимізації грошових потоків підприємству необхідно підтримувати баланс між позитивними та негативними грошовими потоками, оскільки його порушення може негативно впливати на господарську діяльність. У разі профіциту підприємство має можливість інвестувати вільні кошти, наприклад, розмістити їх на депозитах або спрямувати у прибуткові інвестиційні проекти [21, с. 180].

При дефіциті грошових коштів важливо розробити чіткий план залучення фінансових ресурсів. Для довгострокової перспективи це може включати пошук інвесторів і стратегічних партнерів, укладання вигідних довгострокових контрактів з постачальниками, а також формування детального бюджету видатків, що охоплює сплату відсотків, податків і розрахунки з постачальниками. У короткостроковій перспективі, особливо під час касових розривів, доцільно використовувати такі заходи, як залучення короткострокових кредитів, здача в оренду непотрібного майна, скорочення витрат, відстрочка платежів перед кредиторами, а також активна робота з дебіторами для забезпечення своєчасних або навіть завчасних платежів.

Загальна мета оптимізації грошових потоків полягає у раціональному та ефективному розподілі платіжних ресурсів підприємства у часі. До ключових критеріїв ефективності цього процесу належать: зростання власного капіталу за певний період; збільшення обсягів продажів та частки на ринку; підвищення фінансової стійкості завдяки забезпеченню власними коштами; ефективність використання цих ресурсів; своєчасне виконання зобов'язань перед постачальниками і покупцями; а також максимальне використання виробничих потужностей [22].

Для досягнення оптимального управління грошовими потоками важливо дослідити чинники, що впливають на їхній обсяг і структуру в часі. Такі фактори поділяються на зовнішні, серед яких — кон'юнктура товарного

та фінансового ринків, система оподаткування, кредитні умови для постачальників і покупців, а також можливості залучення фінансування і система розрахункових операцій. Внутрішні фактори включають життєвий цикл підприємства, тривалість операційного періоду, сезонність виробництва і збуту, нагальність інвестиційних програм, амортизаційну політику, рівень операційного левериджу, а також фінансовий менталітет власників і менеджменту. Оптимізація грошових потоків потребує врахування цих чинників з метою забезпечення стабільності та сталого розвитку підприємства.

В цілому, в науковій літературі виділено три головних групи щодо оптимізації грошових потоків підприємства (рис. 1.3)

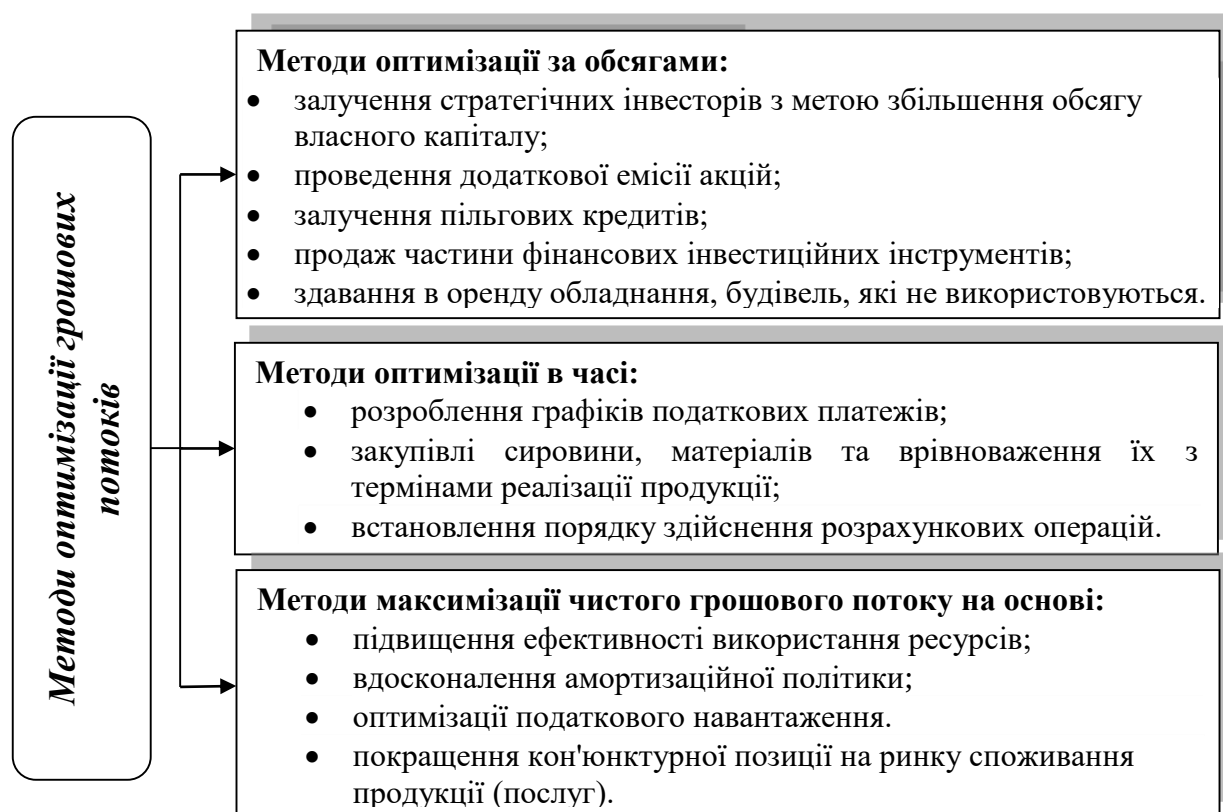

Рисунок 1.4 – Методи оптимізації грошових потоків

Джерело: складено на основі [22]

Підвищення ефективності управління грошовими потоками є одним із ключових факторів забезпечення фінансового здоров'я підприємства. До основних напрямів підвищення ефективності належать:

- Рациональне скорочення витрат — мінімізація зайвих витрат і максимально ефективного використання фінансових ресурсів для підтримки стабільності грошових потоків підприємства.
- Вигідні умови співпраці з постачальниками — встановлення гнучких графіків платежів, досягнення сприятливих домовленостей та отримання знижок для оптимізації грошового руху.
- Контроль і управління дебіторською заборгованістю — посилення моніторингу своєчасності надходження коштів та зниження ризиків прострочених або непогашених боргів.
- Розробка та впровадження стратегічного плану — формування чітких цілей управління грошовими потоками, механізмів їх реалізації і оцінки ефективності.
- Постійний аналіз і моніторинг — регулярна оцінка фінансової звітності і руху грошових коштів для своєчасної корекції стратегії управління відповідно до внутрішніх і зовнішніх змін.

Окрім цього, вкрай релевантним є дослідження ефективності грошових потоків, що обумовлено ключовою роллю, яку відіграють грошові ресурси у забезпеченні стабільності та безперервності фінансово-господарської діяльності підприємства. В умовах економічної нестабільності та посилення конкуренції ефективне управління грошовими потоками стає критично важливим для збереження ліквідності, зниження ризиків неплатоспроможності та підвищення інвестиційної привабливості. Застосування відповідних коефіцієнтів дозволяє об'єктивно оцінити фінансовий стан підприємства, визначити слабкі місця у грошовому обігу та приймати обґрунтовані управлінські рішення з метою його оптимізації.

В праці Г. Роганової досліджена доволі значна кількість коефіцієнтів, и ми обрали найбільш релевантні з них (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Вибірка коефіцієнтів для розрахунку ефективності грошових потоків

Показник	Формула
Чистий грошовий потік від операційної діяльності	= Грошові надходження від операційної діяльності – Грошові витрати на операційну діяльність
Коефіцієнт покриття поточних зобов'язань грошовими потоками	= Чистий грошовий потік від операційної діяльності / Поточні зобов'язання
Коефіцієнт операційної грошової рентабельності	= Чистий грошовий потік від операційної діяльності / Чистий дохід від реалізації
Коефіцієнт забезпечення витрат грошовими потоками	= Чистий грошовий потік від операційної діяльності / Операційні витрати
Рентабельність чистого грошового потоку	= Чистий грошовий потік від операційної діяльності / чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)

Джерело: [26]

В цілому, система максимізації грошових потоків підприємства виступає ключовим інструментом управління фінансовими ресурсами, спрямованим на забезпечення стабільного, збалансованого та ефективного руху коштів. Вона охоплює комплекс методів, інструментів і принципів, які дозволяють оптимізувати надходження та використання грошових коштів, мінімізувати фінансові ризики і забезпечити необхідний рівень ліквідності, що є фундаментом для підтримання платоспроможності і фінансової стійкості компанії в умовах динамічного ринкового середовища.

Оптимізація грошових потоків базується на дотриманні принципів збалансованості, ліквідності, ефективності та інформаційної достовірності, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. Збалансування позитивних і негативних потоків, а також застосування заходів щодо управління профіцитами і дефіцитами забезпечує фінансову стабільність і гнучкість підприємства. Успішна реалізація системи максимізації грошових потоків значно підвищує здатність компанії до інвестування, розвитку та довгострокового зростання, що є ключовими умовами конкурентоспроможності на ринку.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ЯКОСТІ МАКСИМІЗАЦІЇ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

ПрАТ «МХП»

2.1. Загальний аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «МХП»

Приватне акціонерне товариство «МХП» є одним із провідних агропромислових холдингів в Україні, що спеціалізується на виробництві, переробці та реалізації продукції сільського господарства. Компанія займає лідируючі позиції на внутрішньому ринку та активно розвиває експортні напрямки, що забезпечує їй стабільний фінансовий стан і значний вплив на аграрний сектор країни. Завдяки впровадженню сучасних технологій і ефективній організації виробництва, ПрАТ «МХП» здатне підтримувати високу якість продукції та задовольняти потреби різних сегментів споживачів.

Фінансово-господарська діяльність підприємства характеризується стабільним зростанням основних показників, зокрема обсягів реалізації, прибутковості та капіталізації. Компанія активно інвестує в розвиток інфраструктури, модернізацію виробничих потужностей та розширення асортименту продукції, що позитивно впливає на її конкурентоспроможність. Аналіз діяльності ПрАТ «МХП» дає змогу оцінити ефективність управління ресурсами та визначити напрямки подальшого розвитку з урахуванням сучасних ринкових викликів.

Головним стратегічним пріоритетом агропромислового холдингу є підтримка та подальше примноження високих темпів зростання у всіх напрямках бізнесу. Ця стратегія охоплює такі ключові завдання:

- контроль виробничих витрат з метою забезпечення найнижчої в галузі собівартості продукції птахівництва МХП;

- інвестування у будівництво сучасних виробничих потужностей та оснащення їх новітнім обладнанням для утримання позицій інноваційного та прогресивного європейського виробника;
- розширення земельного банку компанії;
- активне просування брендів через цільову рекламу, що сприяє підвищенню впізнаваності та довіри споживачів до продукції МХП, що в свою чергу стимулює збільшення обсягів продажів;
- нарощування частки на ринку за рахунок розширення асортименту продукції та захоплення більшої долі ринку м'ясопереробної галузі;
- розвиток системи дистрибуції, включаючи розширення франчайзингової мережі та підтримання оптимального балансу між франчайзинговими торговими точками та супермаркетами.

Організаційну структуру підприємства подано на наступному рис. 2.1.

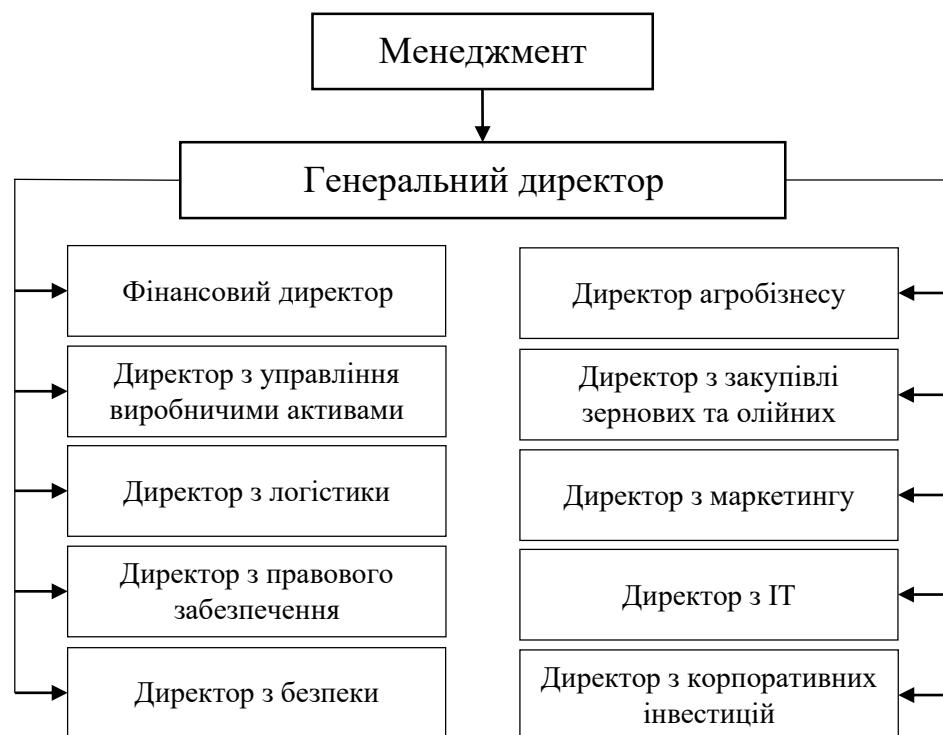

Рисунок 2.1 – Організаційна структура ПрАТ «МХП»

Джерело: складено автором за даними офіційного вебсайту ПрАТ «МХП»

Організаційна структура ПрАТ «МХП», зображена на схемі, має чітко виражену ієрархічну побудову, де ключову управлінську роль відіграє

генеральний директор. Йому напряму підпорядковуються керівники основних функціональних напрямків діяльності компанії, що забезпечує оперативність управлінських рішень і ефективну координацію між підрозділами. Така структура сприяє чіткому розподілу відповідальності та дозволяє ефективно реалізовувати стратегію підприємства на всіх рівнях управління.

Функціональні підрозділи охоплюють ключові сфери: фінанси, виробництво, логістику, маркетинг, ІТ, агробізнес, корпоративні інвестиції, закупівлі, безпеку та правове забезпечення. Це свідчить про багатoproфільну діяльність підприємства та необхідність комплексного підходу до управління. Важливо відзначити наявність окремого директора з корпоративних інвестицій, що підкреслює стратегічну орієнтацію компанії на довгостроковий розвиток та зростання. Така структура дозволяє ПрАТ «МХП» зберігати гнучкість у прийнятті рішень та адаптивність до змін у зовнішньому середовищі.

ПрАТ «Миронівський хлібопродукт» пропонує широкий вибір фасованої та нефасованої продукції, яка реалізується як у сучасних, так і в традиційних торговельних точках, зокрема через понад 2 100 франчайзингових магазинів по всій Україні. Бренди «Наша Ряба», «Легко!», «Бащинський» та ПрАТ «Кваліко» представляють різноманітний асортимент м'ясних виробів, виготовлених на потужному сучасному м'ясопереробному підприємстві. «Кваліко» є одним із провідних брендів МХП, що спеціалізується на експорті замороженої птиці на міжнародні ринки. Також бренд «Українська курка» включає у свій портфель заморожене м'ясо птиці, зокрема тушку курчат-бройлерів та їхні частини.

Далі, перейдемо безпосередньо до аналізу фінансової складової діяльності досліджуваного підприємства. І розпочнемо ми з аналізу ключових фінансових показників в динаміці за останні 4 роки. Її буде подано в наступній табл. 2.1

Таблиця 2.1 – Основні фінансові показники діяльності ПрАТ «МХП» в період 2020-2024 років, млн. дол. США

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення, +/-
Чистий дохід від реалізації продукції	2372	2642	3021	3046	674
Собівартість реалізованої продукції	1812	1906	2234	2333	521
Операційні доходи	506	255	339	440	-66
Операційні витрати	228,1	254	270	348	119,9
EBITDA	648	384	445	566	-82
EBITDA margin	27%	15%	16%	19%	-8%

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ПрАТ «МХП»

За період 2021–2024 років ПрАТ «МХП» демонструє стійке зростання чистого доходу від реалізації продукції, який збільшився на 674 млн дол. США, досягнувши 3046 млн дол. у 2024 році. Водночас, собівартість реалізованої продукції зросла на 521 млн дол., що вказує на посилення виробничих витрат і можливий вплив зовнішніх факторів, зокрема інфляції та зміни цін на сировину. Операційні доходи за цей період коливалися, маючи найнижчий показник у 2022 році (255 млн дол.), але вже у 2024 році зросли до 440 млн дол., що свідчить про відновлення прибутковості операційної діяльності. Проте операційні витрати за аналізований період збільшилися на 119,9 млн дол., що створює тиск на фінансові результати компанії.

Показник EBITDA також зазнав зниження на 82 млн дол., а EBITDA margin зменшилася з 27% у 2021 році до 19% у 2024 році, відображаючи зниження операційної рентабельності. Ці зміни свідчать про необхідність посилення ефективності управління витратами та оптимізації виробничих процесів для збереження конкурентних переваг. Незважаючи на зростання доходів, збільшення витрат та зниження рентабельності вказують на виклики, які потребують уваги для забезпечення сталого розвитку підприємства в майбутньому.

Аналіз чистого прибутку (збитку) є надзвичайно важливим для ПрАТ «МХП», оскільки цей показник відображає кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства після врахування всіх доходів, витрат, податків та інших фінансових операцій. Оцінка чистого прибутку дозволяє керівництву та інвесторам зрозуміти реальну ефективність бізнесу, визначити рівень рентабельності та приймати обґрунтовані рішення щодо подальшого розвитку, інвестиційної політики та управління ризиками. Цю динаміку подано на рис. 2.2.

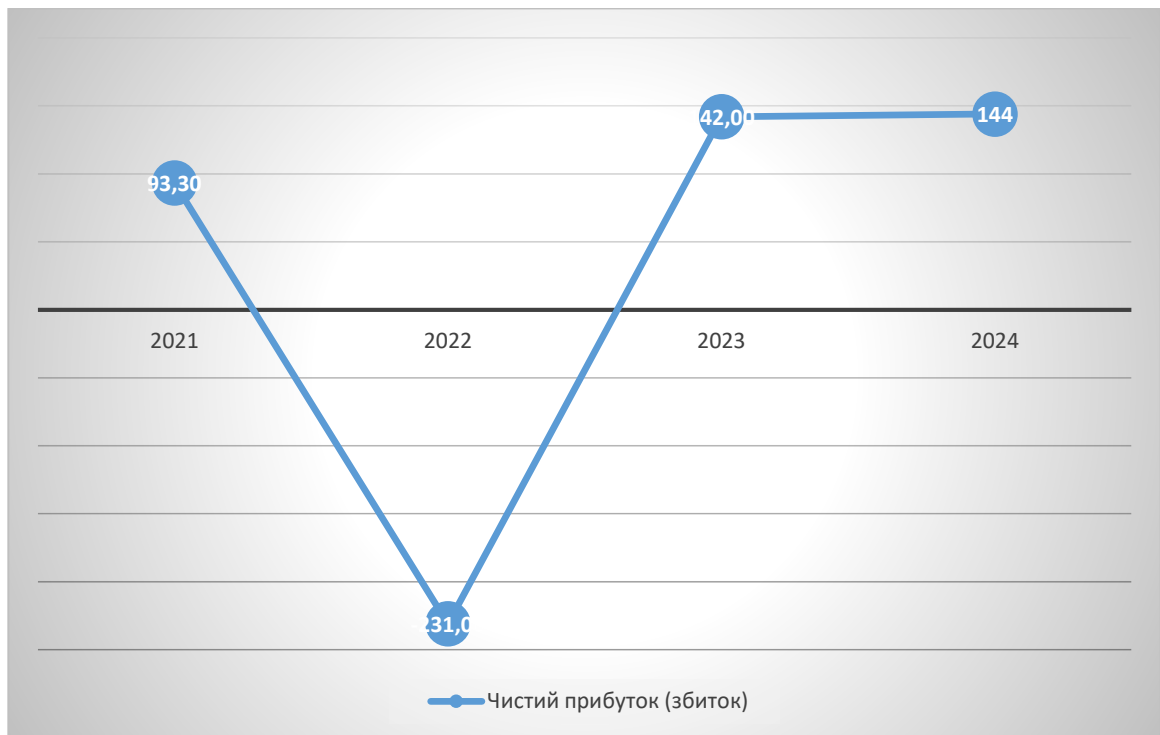

Рисунок 2.2 – Показник чистого прибутку(збитку) для ПрАТ «МХП» в 2020-2024 рр., у %

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ПрАТ «МХП»

Чистий прибуток (збиток) ПрАТ «МХП» за період 2021–2024 років демонструє значні коливання, що свідчить про нестабільність фінансових результатів підприємства. У 2021 році компанія отримала чистий прибуток у розмірі 93,3 млн доларів, однак у 2022 році зафіксовано значний збиток – 231 млн доларів, що в більшій мірі пов’язано із військовим вторгненням росії. Вже у 2023 році фінансовий результат кардинально покращився, повернувшись до

позитивного рівня – 142 млн доларів, і в 2024 році утримувався на близькому рівні (144 млн доларів). Така динаміка вказує на успішні заходи з оздоровлення фінансів, однак висока волатильність підкреслює необхідність подальшого посилення фінансової стабільності та ефективності управління.

Аналіз нерозподіленого прибутку ПрАТ «МХП» та його частки у власному капіталі має ключове значення для оцінки фінансової стійкості і потенціалу компанії до самофінансування. Нерозподілений прибуток відображає накопичені ресурси, які підприємство може використовувати для реінвестування у розвиток, покриття збитків або зміцнення капітальної бази без залучення зовнішніх джерел фінансування. Відповідно, значна частка нерозподіленого прибутку у структурі власного капіталу свідчить про здатність ПрАТ «МХП» підтримувати довгострокову фінансову незалежність та гнучкість у прийнятті стратегічних рішень, що є важливим фактором для забезпечення стабільності і конкурентоспроможності на ринку. Цю динаміку подано на рис. 2.3.

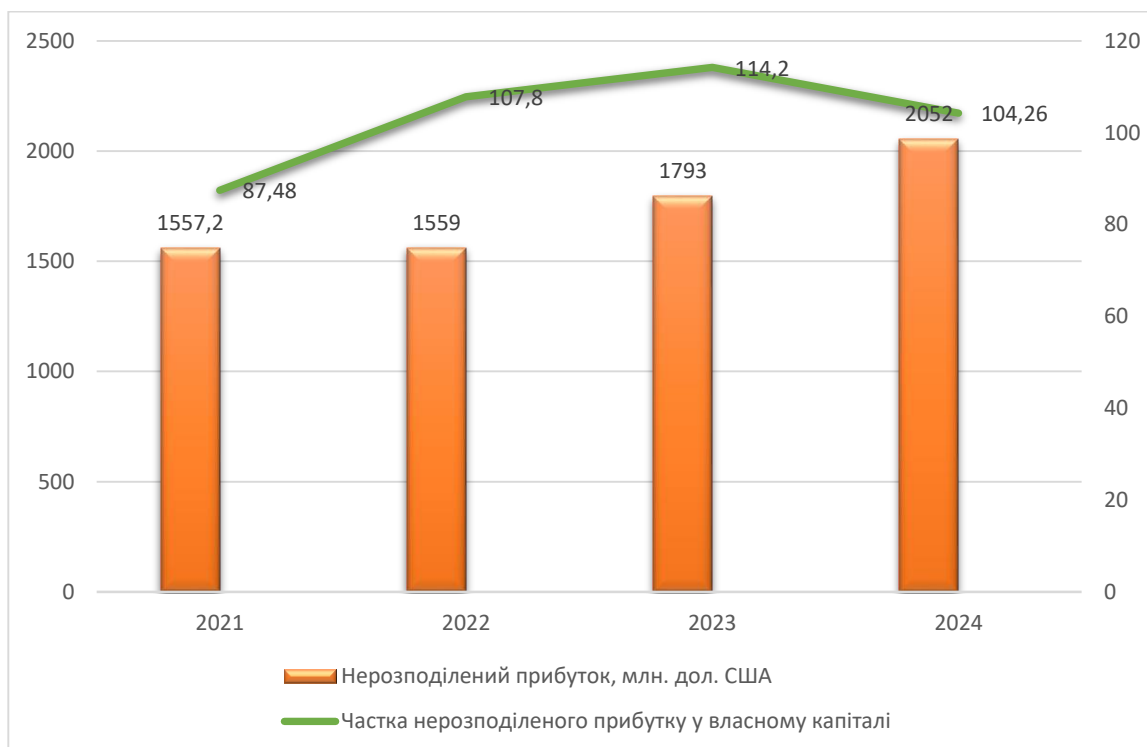

Рисунок 2.3 – Динаміка нерозподіленого прибутку ПрАТ «МХП» та його частки у власному капіталі в 2020-2024 рр., млн. дол. США та %

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ПрАТ «МХП»

Динаміка нерозподіленого прибутку ПрАТ «МХП» за період 2021–2024 років демонструє стійке зростання абсолютних значень цього показника, що свідчить про накопичення фінансових ресурсів, доступних для реінвестування та підвищення капітальної бази підприємства. Зокрема, нерозподілений прибуток збільшився з 1557,2 млн дол. США у 2021 році до 2052 млн дол. у 2024 році, що є позитивним сигналом для фінансової стабільності компанії. Водночас частка нерозподіленого прибутку у власному капіталі, яка досягла свого максимуму у 2023 році (114,2%), у 2024 році дещо знизилася до 104,26%, що може свідчити про збільшення інших компонентів власного капіталу або про часткове використання накопиченого прибутку.

Аналіз цього показника має суттєве значення, оскільки нерозподілений прибуток відображає здатність підприємства самофінансувати свою діяльність та інвестувати в розвиток без залучення зовнішніх джерел капіталу. Висока частка нерозподіленого прибутку у власному капіталі підтверджує фінансову стійкість ПрАТ «МХП» та його потенціал для підтримання стабільного зростання, що особливо важливо в умовах нестабільності ринкового середовища та конкуренції. Таким чином, динаміка та структура нерозподіленого прибутку є критеріями оцінки ефективності фінансової політики підприємства і визначають його довгострокову конкурентоспроможність.

Також, для визначення ефективності використання ресурсів на досліджуваному підприємстві, здійснимо аналіз динаміки рентабельності активів та власного капіталу ПрАТ «МХП» за аналогічний період 2021-2024 рр. Показники рентабельності активів (ROA) та рентабельності власного капіталу (ROE) є фундаментальними інструментами оцінки фінансової ефективності ПрАТ «МХП». Їх динаміку подано на рис. 2.4.

Рисунок 2.4 – Показники ROA та ROE для компанії ПрАТ «МХП» в 2020-2024 рр., у %

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ПрАТ «МХП»

Показник рентабельність активів ПрАТ «МХП» зазнав суттєвого коливання у 2022 році, коли він впав до від'ємного значення $-6,06\%$, порівняно з $9,80\%$ у 2021 році. Це різке зниження свідчить про тимчасове зниження ефективності використання активів компанією для генерування прибутку, що було знову ж таки пов'язано із військовим станом. Відновлення до позитивних показників у 2023 році ($3,65\%$) та стабілізація у 2024 році ($3,25\%$) демонструють поступове покращення операційної діяльності, але рівень рентабельності залишається суттєво нижчим за початковий, що вказує на необхідність подальшої оптимізації активів.

Показник рентабельності власного капіталу також відзначається схожим трендом: після високого значення $22,10\%$ у 2021 році він різко впав до $-15,98\%$ у 2022 році, що свідчить про збитковість і зниження прибутковості для акціонерів у цей період. Підвищення ROE до $9,06\%$ у 2023 році свідчить про відновлення фінансової стабільності та ефективного використання власного капіталу, хоча у 2024 році показник знизився до $7,32\%$, що може відображати уповільнення темпів зростання прибутковості. Загалом, такі

значні коливання ROE вказують на нестабільність фінансової діяльності, потребу в покращенні управлінських рішень та стратегічному плануванні для забезпечення стійкого розвитку підприємства.

Як висновок відзначимо, що фінансово-господарська діяльність ПрАТ «МХП» за період дослідження характеризується стійким зростанням ключових фінансових показників, зокрема чистого доходу від реалізації продукції, що свідчить про посилення позицій компанії на внутрішньому та міжнародному ринках. Водночас зростання собівартості продукції і операційних витрат підкреслює нагальну потребу в оптимізації виробничих процесів і контролі над витратами для збереження операційної рентабельності. Коливання показників EBITDA і EBITDA margin, а також суттєві фінансові виклики, зумовлені впливом зовнішніх факторів, таких як війна, вимагають впровадження ефективних управлінських рішень. Загалом, проведений аналіз дозволяє окреслити сильні та слабкі сторони фінансово-господарської діяльності ПрАТ «МХП» та визначити стратегічні напрями для забезпечення стабільного розвитку і підвищення конкурентоспроможності підприємства.

2.2. Аналіз динаміки та структури грошових потоків від основної діяльності підприємства

Грошові потоки від основної діяльності є ключовим джерелом фінансових ресурсів підприємства, що забезпечують його поточну операційну діяльність, стабільність та здатність до самофінансування. Аналіз динаміки та структури цих потоків дозволяє визначити фінансову стійкість підприємства, ефективність його основної діяльності, а також здатність генерувати достатній обсяг грошових коштів для покриття витрат, інвестицій та зобов'язань.

Особливої актуальності цей аналіз набуває в умовах економічної нестабільності та зростаючої конкуренції, коли підприємства повинні

оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища. Дослідження динаміки і структури грошових потоків дає можливість виявити позитивні або негативні тенденції у фінансовому циклі підприємства, оцінити якість управлінських рішень та сформулювати рекомендації для підвищення ефективності операційної діяльності.

Далі, ми проаналізуємо динаміку та структуру чистих грошових потоків від операційної діяльності ПрАТ «МХП» до змін в робочому капіталі за 2021-2024 рр. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка та структура грошових потоків від операційної діяльності ПрАТ «МХП» до змін в робочому капіталі за 2021-2024 рр., млн. дол. США

Стаття	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Прибуток/(збиток) до оподаткування	403	-259	173	149
Збиток до оподаткування від припиненої діяльності	(3,4)	-		
Негрошові коригування для узгодження прибутку до оподаткування з чистими грошовими потоками			169	192
Амортизаційні витрати	193	158,9	48	(135)
Чисті зміни у справедливій вартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції	(185)	127,8	10	0
Зміна резерву на безнадійні борги та прямі списання	(4)	37,7	0	27
Збиток від знецінення гудвілу, майна, устаткування	10,6	29,2	2	4
Збиток від списання майна, устаткування та інших необоротних активів	6,15	1,5	(37)	(21)
Фінансові доходи	(10,5)	(6)	163	160
Фінансові витрати	150,4	154,7	(1)	(4)
Відпущені відкладені витрати/(доходи)	0,711	(0,67)	0	2
Чистий (прибуток)/збиток від курсових різниць поза операційною діяльністю	(40,5)	365	40	125
Операційні грошові потоки до змін в робочому капіталі	521	609,2	567	505

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ПрАТ «МХП»

Розширений аналіз структури грошових потоків від операційної діяльності ПрАТ «МХП» за період 2021–2024 років демонструє складну динаміку, що відображає як зовнішні, так і внутрішні виклики, з якими стикалося підприємство. Початковий показник прибутку до оподаткування у 2021 році становив 403 млн доларів, однак у 2022 році спостерігається значне падіння до збитку в 259 млн доларів, що безпосередньо пов'язано з масштабними економічними і соціальними потрясіннями, зокрема впливом війни, яка суттєво вплинула на операційну ефективність підприємства. У наступні роки, 2023 та 2024, прибуток відновлюється, хоча і не досягає докризового рівня, досягаючи 173 млн та 149 млн доларів відповідно, що свідчить про поступове покращення фінансових показників та адаптацію до нових ринкових умов.

Негрошові коригування, зокрема амортизація, зміни у справедливій вартості біологічних активів, резерви на безнадійні борги та знецінення гудвілу, суттєво впливають на формування чистих грошових потоків. Амортизаційні витрати, які становили 193 млн доларів у 2021 році, знизилися до 158,9 млн у 2022, а у 2024 році відбувається значне коригування у бік від'ємного значення (–135 млн доларів), що може свідчити про перегляд методів нарахування амортизації чи зміну структури активів. Чисті зміни у вартості біологічних активів і сільськогосподарської продукції демонструють високу волатильність — від значного збитку у 2021 році (–185 млн дол.) до позитивного коригування в 2022 році (+127,8 млн дол.), а далі стабілізації у 2023–2024 роках, що відображає сезонні та ринкові коливання вартості активів у аграрному секторі.

Зміни резервів на безнадійні борги та прямі списання відображають зростання фінансових ризиків у 2022 році (37,7 млн доларів), що може бути пов'язано з несприятливими економічними умовами. Збитки від знецінення гудвілу, майна і устаткування збільшуються у 2022 році до 29,2 млн доларів, свідчаючи про необхідність коригування балансової вартості активів, що може

бути наслідком змін у ринковій кон'юнктурі чи фізичного зносу. Водночас операційні фінансові доходи і витрати демонструють значні коливання: у 2021 році витрати перевищують доходи, у 2023 та 2024 роках фінансові доходи суттєво переважають витрати, що позитивно впливає на операційний грошовий потік.

Особливої уваги заслуговують курсові різниці, які у 2021 році сформували збиток у розмірі 40,5 млн доларів, тоді як у 2022–2024 роках спостерігається прибуток від курсових різниць, що позитивно вплинуло на загальну ліквідність підприємства. Операційні грошові потоки до змін в оборотному капіталі залишаються позитивними протягом усього періоду, коливаючись від 505 млн доларів у 2024 році до 609,2 млн доларів у 2022 році, що свідчить про здатність підприємства генерувати достатній обсяг коштів для покриття поточних операційних потреб.

Таким чином, детальний аналіз структури грошових потоків від операційної діяльності ПрАТ «МХП» вказує на значну залежність фінансових результатів від зовнішніх економічних факторів та внутрішніх управлінських рішень. Враховуючи високу волатильність окремих статей та вплив війни на діяльність компанії, підприємству необхідно посилити увагу до управління ризиками, ефективності активів і контролю над витратами для забезпечення стабільного фінансового стану і сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

Далі, ми проаналізуємо обсяг чистих грошових потоків від операційної діяльності ПрАТ «МХП» зі змінами в робочому капіталі за аналогічний період 2021-2024 рр. (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Обсяг чистих грошових потоків від операційної діяльності ПрАТ «МХП» зі змінами в робочому капіталі за 2021-2024 рр., млн. дол. США

Стаття	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Зміна запасів	(118,5)	(161,3)	66	(76)
Зміна біологічних активів	(22,9)	(54,1)	(2)	(24)
Зміна сільськогосподарської продукції	(65,8)	(59,7)	(55)	22
Зміна авансів на оплату	(30)	(3)	-	(18)
Зміна інших фінансових поточних активів	(7,8)	(2,8)	4	2
Зміна податків до відшкодування та авансових платежів	(11,65)	(23,8)	35	(33)
Зміна дебіторської заборгованості за торговими рахунками	(39,6)	(60,2)	(3)	(22)
Зміна зобов'язань за контрактами	30,6	(10)	(13)	9
Зміна інших поточних зобов'язань	2,9	21	(2)	36
Зміна кредиторської заборгованості за торговими рахунками	17,6	13,6	31	7
Грошові кошти, отримані від операційної діяльності	275,9	268,8	628	408
Отримані відсотки	10,1	3,6	11	10
Сплачені відсотки	(148)	(125,7)	(178)	(157)
Сплачені податки на прибуток	(13,2)	(8,3)	(23)	(15)
Чисті грошові потоки від операційної діяльності	124,8	138,4	438	246

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ПрАТ «МХП»

Динаміка та структура чистих грошових потоків від операційної діяльності ПрАТ «МХП» з урахуванням змін у робочому капіталі за період 2021–2024 років свідчать про значні коливання, що відображають як внутрішні управлінські процеси, так і зовнішні економічні впливи. Зокрема, загальний обсяг грошових коштів, отриманих від операційної діяльності, залишався відносно стабільним у 2021–2022 роках (приблизно 275 млн та 268 млн доларів відповідно), проте у 2023 році відзначається значне зростання до 628 млн доларів, після чого в 2024 році спостерігається зниження до 408 млн доларів. Це може свідчити про одноразові фактори чи покращення операційної ефективності у 2023 році, які пізніше нормалізувалися.

Розглядаючи структуру робочого капіталу, варто відзначити, що негативні зміни у запасах та біологічних активах у 2021 та 2022 роках, а також збитки, пов'язані зі сільськогосподарською продукцією, формували додаткове навантаження на грошові потоки. У 2023 році позитивні зміни в запасах і зменшення дебіторської заборгованості сприяли покращенню грошового потоку, тоді як у 2024 році спостерігається змішана картина зі зниженням запасів і збільшенням інших фінансових потоків. Зміни у зобов'язаннях за контрактами та кредиторській заборгованості також впливали на загальний грошовий баланс, формуючи додаткові фінансові ресурси або їх використання залежно від року. Відзначені коливання отриманих і сплачених відсотків, а також податків на прибуток, підкреслюють важливість ефективного фінансового управління для підтримки стабільних грошових потоків. Загалом, аналіз структури та динаміки грошових потоків ПрАТ «МХП» демонструє, що підприємство активно реагує на внутрішні та зовнішні виклики, прагнучи забезпечити фінансову стійкість і підтримати операційну діяльність на високому рівні.

Як висновок відзначимо, що динаміка та структура грошових потоків від основної діяльності ПрАТ «МХП» за період 2021–2024 років відображає складний фінансовий стан підприємства, що сформувався під впливом як внутрішніх управлінських рішень, так і значних зовнішніх факторів, включно з військовими діями. Аналіз показує, що чистий прибуток до оподаткування в 2021 році був позитивним і становив 403 млн доларів, однак у 2022 році через воєнний конфлікт компанія зазнала збитків у розмірі 259 млн доларів. Наступні роки характеризуються відновленням фінансових результатів: у 2023 і 2024 роках прибуток до оподаткування повернувся до позитивних значень — 173 та 149 млн доларів відповідно. Значущі коригування, такі як амортизація, зміни у справедливій вартості біологічних активів, а також резерви на безнадійні борги, значною мірою впливають на формування чистих грошових потоків, що вказує на потребу ретельного фінансового контролю та гнучкого управління активами в умовах нестабільності.

Зміни в робочому капіталі також мають помітний вплив на операційні грошові потоки. Так, у 2021–2022 роках спостерігаються негативні зміни запасів, біологічних активів і сільськогосподарської продукції, що тисне на ліквідність підприємства, тоді як у 2023 році ці показники мають тенденцію до стабілізації або навіть покращення. Зростання дебіторської заборгованості та зміни зобов'язань по контрактам і кредиторській заборгованості відображають активні операції з постачальниками і покупцями, що потребує оптимізації для підтримки балансу грошових потоків. Коливання у сплаті податків і відсотків підкреслюють важливість ефективного управління фінансовими зобов'язаннями для забезпечення стабільності операційної діяльності. Загалом, структура та динаміка грошових потоків від основної діяльності свідчать про гнучкість і адаптивність ПрАТ «МХП», але водночас вказують на необхідність подальшого вдосконалення системи управління фінансами задля забезпечення сталого розвитку компанії в умовах мінливого ринкового середовища.

2.3. Аналіз динаміки та структури грошових потоків від фінансової та інвестиційної діяльності підприємства ПрАТ «МХП»

Грошові потоки від фінансової та інвестиційної діяльності відіграють ключову роль у забезпеченні сталого розвитку підприємства, впливаючи на його фінансову стійкість та можливості для розширення. Аналіз динаміки цих потоків дозволяє оцінити ефективність управління капіталом, а також визначити пріоритети у розподілі ресурсів між операційною діяльністю, інвестиціями та фінансуванням. Для ПрАТ «МХП», як одного з лідерів агропромислового сектору, таке дослідження є особливо важливим у контексті забезпечення конкурентоспроможності на ринку та адаптації до змін зовнішнього середовища.

Дослідження структури грошових потоків дозволяє виявити основні джерела надходжень та напрямки використання коштів у рамках фінансової та інвестиційної діяльності підприємства. Це сприяє формуванню обґрунтованих управлінських рішень щодо оптимізації фінансових процесів, підвищення ліквідності та ефективного залучення інвестиційних ресурсів. Розпочнемо ми з аналізу динаміки та структури грошових потоків від інвестиційної діяльності ПрАТ «МХП» за 2021-2024 рр. Цей аналіз буде подано в табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Структура грошових потоків від інвестиційної діяльності ПрАТ «МХП» за 2021-2024 рр., млн. дол. США

Стаття	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Придбання майна, устаткування та обладнання	(140)	(159,5)	(212)	(290)
Придбання інших необоротних активів	(2,8)	(0,4)	-	-
Придбання нематеріальних активів	(12,6)	(6)	(4)	(7)
Надходження від продажу майна, устаткування та обладнання	4,6	5	7	5
Надходження від продажу активів, утримуваних для продажу	2,9	-	(2)	15
Інвестиції в асоційовані компанії	-	-	-	(23)
Придбання необоротних біологічних активів	(1,6)	(2,8)	(3)	(2)
Придбання дочірніх компаній, нетто готівки, що отримана	(1,8)	-	-	(14)
Отримані державні гранти	142	4	-	-
Авансові платежі та капіталізовані початкові прямі витрати за лізинговими договорами	(9,7)	(12,5)	(6)	(6)
Інвестиції у короткострокові депозити	(5,5)	(9,4)	-	-
Виведення коштів із короткострокових депозитів	433	8,121	-	-
Позики, надані працівникам, нетто	(1,158)	386	-	-
Позики та фінансові допомоги, надані пов'язаним сторонам	(3,7)	(1,1)	(10)	(13)
Погашення позик, пов'язаних зі сторонами	71	-	2	2
Чисті грошові кошти, використані в інвестиційній діяльності	(99,9)	(174,3)	(228)	(333)

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ПрАТ «МХП»

Аналізуючи дані в табл. 2.4 можна відзначити, що Аналіз динаміки та структури грошових потоків від інвестиційної діяльності ПрАТ «МХП» за період 2021–2024 років демонструє чітку тенденцію до зростання обсягу інвестиційних видатків при одночасному зменшенні надходжень від продажу активів та інших джерел. У цей період підприємство значною мірою інвестує у розвиток основних засобів, зокрема майна, устаткування та обладнання, що підтверджується поступовим збільшенням витрат на ці статті – з 140 млн доларів у 2021 році до 290 млн доларів у 2024 році. Така тенденція свідчить про стратегічний акцент на модернізацію виробничих потужностей і технічне переоснащення, що є важливим чинником підвищення конкурентоспроможності підприємства в агропромисловому секторі.

Поряд із збільшенням капітальних інвестицій відзначається зниження надходжень від продажу активів, що може бути ознакою зменшення необхідності у ліквідації або оновленні старих ресурсів, а також зміни інвестиційної стратегії компанії в напрямку довгострокового утримання активів. Суттєвими залишаються інвестиції в біологічні активи, хоча і зі зменшенням їх обсягів, що пов'язано з коливаннями у сільськогосподарському циклі та ринковими умовами. Звертає на себе увагу зростання обсягів коштів, виведених із короткострокових депозитів у 2022 році, що може свідчити про реінвестування або покриття поточних потреб підприємства. Водночас, фінансова підтримка у вигляді державних грантів, яка була суттєвою у 2021 році (142 млн доларів), згодом відсутня, що ставить додаткові вимоги до ефективності внутрішніх інвестиційних процесів. З огляду на збільшення чистих грошових витрат на інвестиційну діяльність, які зросли з 99,9 млн доларів у 2021 році до 333 млн доларів у 2024 році, можна констатувати активний інвестиційний цикл, спрямований на забезпечення довгострокового зростання і розвитку підприємства. Такий підхід відповідає стратегічним завданням ПрАТ «МХП» щодо посилення своїх виробничих можливостей та адаптації до динамічних ринкових умов, що є ключовими факторами збереження конкурентоспроможності у сучасному аграрному бізнесі.

Далі, слід проаналізувати динаміку та структуру грошових потоків від фінансової діяльності ПрАТ «МХП» за аналогічний період 2021-2024 рр. Цей аналіз буде подано в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Структура грошових потоків від фінансової діяльності ПрАТ «МХП» за 2021-2024 рр., млн. дол. США

Стаття	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Надходження від банківських позик	329	231	280	589
Погашення банківських позик	(203)	(159)	(208)	(202)
Погашення випущених облігацій			(128)	(342)
Погашення зобов'язань за лізинговими договорами	(20)	(13)	(28)	(28)
Сплата дивідендів дочірніми компаніями неконтрольованим акціонерам	(10)	(0,4)	(2)	-
Платежі за отримання дозволу	-	(1,2)	-	-
Чисті грошові кошти (використані) від фінансової діяльності	34,7	56,6	(86)	17

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ПрАТ «МХП»

Аналіз структури грошових потоків від фінансової діяльності ПрАТ «МХП» за період 2021–2024 років свідчить про значні коливання в обсягах залучених та використаних фінансових ресурсів, що відображає динамічні потреби підприємства у зовнішньому фінансуванні та управлінні борговими зобов'язаннями. Надходження від банківських позик зменшилися у 2022 році порівняно з 2021 роком, але в 2024 році відзначається суттєве зростання до 589 млн доларів, що може бути пов'язано з потребою в капіталі для розширення виробничих потужностей або покриття короткострокових фінансових потреб. Паралельно спостерігається стабільне погашення банківських позик, хоча і зі значними сумами, що свідчить про активне управління зобов'язаннями та зниження боргового навантаження.

Важливою складовою структури фінансових потоків є погашення випущених облігацій, яке у 2023 та 2024 роках значно зросло (до 128 млн і 342 млн доларів відповідно), що вказує на рефінансування або реструктуризацію боргу, а також на прагнення компанії підтримувати стабільність кредитної історії та довіру інвесторів. Сплата дивідендів неконтрольованим акціонерам дочірніх компаній у 2021–2023 роках зменшувалася і в 2024 році відсутня, що може свідчити про зміну політики компанії щодо розподілу прибутку. Загальний обсяг чистих грошових коштів від фінансової діяльності демонструє коливання: позитивні значення у 2021 і 2022 роках (34,7 та 56,6 млн доларів) змінюються значним від’ємним потоком у 2023 році (–86 млн доларів), що відображає посилення фінансового навантаження, та повернення до позитивного значення у 2024 році (17 млн доларів), що свідчить про стабілізацію фінансового стану. Ці тенденції вказують на активну фінансову політику ПрАТ «МХП», спрямовану на балансування між залученням капіталу, погашенням зобов’язань і підтриманням ліквідності в умовах нестабільного ринкового середовища.

Далі наведена табл. 2.6, що деталізує зміни зобов’язань ПрАТ «МХП», які виникають у результаті фінансової діяльності, включаючи зміни грошових коштів та негрошові зміни. Зобов’язання, що виникають у процесі фінансової діяльності, – це ті, для яких грошові потоки були або майбутні грошові потоки будуть класифіковані у консолідованій звітності ПрАТ «МХП» як грошові потоки від фінансової діяльності.

Дана таблиця узгоджень зобов’язань ПрАТ «МХП», що виникають в результаті фінансової діяльності за 2023–2024 роки, відображає комплексний підхід підприємства до управління своїми фінансовими зобов’язаннями. Станом на 31 грудня 2023 року загальна сума зобов’язань становила 1874 млн доларів, що включає позики в банках (379 млн), випущені облігації (1239 млн) та лізингові зобов’язання (256 млн). Протягом року спостерігалися значні грошові потоки: надходження за позиками становили 387 млн доларів,

одночасно з погашенням облігацій і лізингових зобов'язань, що у сукупності призвело до нетто-відтоку в 28 млн доларів.

Таблиця 2.6 – Узгодження зобов'язань, що виникають в результаті фінансової діяльності ПрАТ «МХП» за 2023-2024 рр., млн. дол. США

Показник	Позики в банках	Випущені облігації	Лізингові зобов'язання	Всього
Станом на 31 грудня 2023 року	379	1239	256	1874
Грошові потоки від надходжень/(погашень)	387	(342)	(73)	(28)
Негрошові операції:				
Курсові різниці	57	-	2	59
Негрошові надходження та зміна умов	-	-	78	78
Негрошове погашення лізингових зобов'язань	-	-	(4)	(4)
Придбання дочірніх компаній	4	-	-	4
Прибуток від дострокового викупу облігацій	-	(6)	-	(6)
Фінансові витрати	47	71	45	163
Перекваліфікація в заборгованість за відсотками	(47)	(67)	-	(114)
Курсові різниці (переклад)	(64)	(1)	(28)	(93)
Станом на 31 грудня 2024 року	763	894	276	1933

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ПрАТ «МХП»

Негрошові операції включають курсові різниці, негрошові надходження та погашення лізингових зобов'язань, а також придбання дочірніх компаній і фінансові витрати, що загалом формують більш повну картину змін зобов'язань. Зокрема, курсові різниці та перекваліфікації зменшують або збільшують балансову вартість зобов'язань, відображаючи вплив валютних коливань та бухгалтерських операцій на фінансовий стан підприємства. Станом на 31 грудня 2024 року загальна сума зобов'язань зросла до 1933 млн доларів, що свідчить про розширення боргового навантаження, зокрема збільшення позик у банках і зменшення випущених облігацій. Така

динаміка вимагає від компанії продовження ефективного управління борговими зобов'язаннями для підтримання фінансової стійкості та зниження ризиків, пов'язаних із зовнішнім фінансуванням.

Аналіз динаміки та структури грошових потоків від фінансової та інвестиційної діяльності ПрАТ «МХП» за період 2021–2024 років відображає комплексний підхід підприємства до управління капіталом та фінансовими ресурсами, що є ключовим для забезпечення сталого розвитку й підтримання фінансової стабільності. Спостерігається тенденція до збільшення інвестиційних витрат, зокрема у придбання майна, устаткування та модернізацію виробничих потужностей, що свідчить про стратегічну орієнтацію на оновлення та посилення конкурентних переваг. Водночас зниження надходжень від реалізації активів та припинення отримання державних грантів вказують на зміни у зовнішніх джерелах фінансування, що зумовлює посилення ролі внутрішніх фінансових ресурсів і потребує підвищеної ефективності інвестиційної політики.

Фінансова діяльність підприємства характеризується значними коливаннями обсягів залучених та погашених зовнішніх фінансових ресурсів. Зокрема, збільшення надходжень від банківських позик у 2024 році поряд зі зростанням погашення випущених облігацій відображає активне управління борговою структурою компанії з метою оптимізації капіталу та забезпечення ліквідності. Позитивні та від'ємні грошові потоки по роках демонструють гнучкість у реагуванні на зміни ринкових умов і внутрішніх фінансових потреб. Загалом, структура і динаміка грошових потоків від фінансової та інвестиційної діяльності ПрАТ «МХП» свідчать про збалансовану фінансову політику, спрямовану на підтримання довгострокового зростання підприємства, з одночасним контролем ризиків та оптимізацією ресурсів у мінливому зовнішньому середовищі.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МАКСИМІЗАЦІЇ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПрАТ «МХП»

3.1. Пропозиції щодо удосконалення максимізації грошових потоків від основної діяльності ПрАТ «МХП»

Для ефективного забезпечення стабільного розвитку ПрАТ «МХП» надзвичайно важливо вдосконалити механізми максимізації грошових потоків від основної діяльності, адже саме операційні грошові потоки є фундаментом фінансової стійкості та можливістю реалізації стратегічних планів підприємства. Удосконалення цих процесів сприятиме покращенню ліквідності, зниженню залежності від зовнішнього фінансування, оптимізації робочого капіталу та підвищенню загальної операційної ефективності. Враховуючи виклики сучасного ринкового середовища, адаптація та впровадження передових методів управління грошовими потоками стане ключовим чинником зміцнення конкурентних переваг ПрАТ «МХП».

Ефективність грошових потоків від основної (операційної) діяльності підприємства є ключовим індикатором фінансового здоров'я, оскільки саме операційна діяльність є головним джерелом формування грошових коштів у процесі реалізації продукції, товарів або надання послуг. Її ефективність можна оцінити за допомогою комплексу фінансових показників, що дозволяють виявити, наскільки стабільно та раціонально підприємство генерує, використовує і управляє своїми грошовими ресурсами у межах основної діяльності [24-26].

Для досліджуваного нами ПрАТ «МХП» їх подано в наступній табл.

3.1.

Таблиця 3.1 – Аналіз коефіцієнтів, які характеризують ефективність грошових потоків від основної діяльності ПрАТ «МХП»

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Норматив	Відхилення
Чистий грошовий потік від операційної діяльності	124,8	138,4	438	246	-	121,2
Коефіцієнт покриття поточних зобов'язань грошовими потоками	0,235	0,26	0,515	0,369	$\geq 0,2-0,3$	0,134
Коефіцієнт операційної грошової рентабельності	0,0526	0,052	0,145	0,08	$\geq 0,1-0,2$	0,028
Коефіцієнт забезпечення витрат грошовими потоками	0,547	0,545	1,62	0,7	$\geq 1,0$	0,159
Рентабельність чистого грошового потоку	1,337	-0,59	3,084	1,708	0,8–1,2	0,37

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ПрАТ «МХП»

Здійснимо аналіз по кожному із показників, які характеризують ефективність грошових потоків від основної діяльності ПрАТ «МХП»

1. Коефіцієнт покриття поточних зобов'язань грошовими потоками.

Приріст в +0,134 в.п. свідчить про посилення здатності підприємства обслуговувати свої короткострокові зобов'язання за рахунок грошових коштів, сформованих з операційної діяльності. Перевищення нижньої межі нормативу (0,2–0,3) означає, що компанія поступово зменшує залежність від зовнішніх джерел фінансування поточних зобов'язань. Основною причиною зростання може бути як збільшення абсолютного обсягу чистих грошових надходжень (що підтверджується зростанням самого чистого потоку на 121,2 млн дол.), так і стримане зростання обсягу зобов'язань у 2024 році, або навіть

ефективніше управління оборотним капіталом (наприклад, кращий контроль дебіторської заборгованості).

2. Коефіцієнт операційної грошової рентабельності. Попри позитивну динаміку, показник залишається нижчим за нормативний рівень $\geq 0,1$, що свідчить про те, що підприємству не вдалося досягти бажаного рівня ефективності в конвертації виручки в грошовий потік. Це означає, що велика частина виручки продовжує «заморожуватись» у дебіторській заборгованості або йде на покриття витрат, які не генерують прямого грошового потоку (наприклад, довгострокові витрати, які не амортизуються негайно). Можливою причиною може бути недостатня маржинальність операційної діяльності або реалізація значного обсягу продукції на умовах відстроченого платежу.

3. Коефіцієнт забезпечення витрат грошовими потоками. Цей показник також демонструє позитивну динаміку, але його значення в 2024 році залишається нижчим за норматив $\geq 1,0$, що вказує на те, що операційні витрати покриваються грошовими потоками лише частково. У 2021 році лише 54,7% витрат покривались поточними надходженнями, а в 2024 році вже 70%, що свідчить про покращення платіжної дисципліни або оптимізацію витрат. Однак усе ще існує розрив, який, ймовірно, зумовлений високим рівнем постійних витрат або значними витратами на обслуговування дебіторської/кредиторської заборгованості. Також можливе недоотримання грошових коштів у періоди сезонного спаду операційної активності.

4. Рентабельність чистого грошового потоку. Цей суттєвий приріст перевищує нормативне верхнє значення (1,2), що може свідчити про ситуацію, коли грошовий потік зростає швидше, ніж чистий прибуток. Це можливо у випадках, коли підприємство має низькі витрати на амортизацію, застосовує консервативну політику обліку витрат, або ж на фоні обережного визнання доходів у бухгалтерському обліку. Також такий дисбаланс може виникати через зменшення дебіторської заборгованості чи авансові платежі від клієнтів. З іншого боку, це може свідчити про недостатню чутливість чистого прибутку

до операційної ефективності — тобто надходження є, але чистий прибуток не встигає за темпом їх зростання.

Загальний висновок щодо ефективності грошових потоків від основної діяльності ПрАТ «МХП» свідчить про поступове зміцнення фінансової спроможності підприємства у 2021–2024 роках. Аналіз динаміки ключових показників показав зростання чистого грошового потоку від операційної діяльності, що є позитивним сигналом про відновлення та стабілізацію операційної активності компанії. Особливо вагомим є покращення коефіцієнта покриття поточних зобов'язань грошовими потоками, що свідчить про зростання ліквідності та здатності підприємства самостійно забезпечувати виконання своїх короткострокових фінансових зобов'язань.

Попри позитивну динаміку, окремі коефіцієнти, зокрема операційна грошова рентабельність і забезпечення витрат грошовими потоками, залишаються нижчими за рекомендовані нормативи. Це свідчить про необхідність подальшого вдосконалення витратної політики, оптимізації оборотного капіталу та підвищення ефективності перетворення виручки у грошовий потік. Водночас висока рентабельність чистого грошового потоку свідчить про наявність внутрішнього потенціалу для подальшого зростання.

Максимізація грошових потоків є одним із найважливіших завдань управління фінансами підприємства, оскільки саме від ефективності формування та використання грошових коштів залежить його здатність забезпечувати стабільну операційну діяльність, виконувати поточні зобов'язання та реалізовувати стратегії розвитку. Аналіз розрахованих показників ефективності грошових потоків ПрАТ «МХП» за останні роки демонструє позитивну динаміку, але водночас виявляє наявність резервів для покращення, що підкреслює необхідність системного підходу до максимізації грошових надходжень та оптимізації їх використання. Забезпечення збалансованості та ліквідності грошових потоків є ключовою передумовою фінансової стійкості компанії, здатності до інвестування та подальшого зростання на конкурентному ринку.

На наступному рис. 3.1 буде подано основні аспекти максимізації грошових потоків ПрАТ «МХП» від основної діяльності.

Рисунок 3.1 – Напрями максимізації грошових потоків від основної діяльності ПрАТ «МХП»

Джерело: складено автором самостійно

Для ПрАТ «МХП» покращення управління запасами є одним із найважливіших напрямів максимізації грошових потоків, адже агропромислова діяльність характеризується значною сезонністю та великими обсягами матеріальних ресурсів. Впровадження системи управління запасами за принципом Just-In-Time дозволить знизити надлишкові запаси та розблокувати оборотні кошти, що позитивно вплине на фінансову гнучкість підприємства. Крім того, застосування сучасних інформаційних технологій для моніторингу запасів у режимі реального часу та оптимізація логістичних процесів забезпечать зниження витрат на зберігання та скорочення циклу обороту ресурсів.

Одночасно необхідно посилити контроль над операційними витратами через проведення детального аудиту та впровадження системи бюджетного контролю з регулярним порівнянням фактичних та планових витрат. Особливу увагу слід приділити оптимізації адміністративних і збутових витрат, а також енергоефективності виробничих процесів, що сприятиме зниженню постійних витрат і підвищенню загальної фінансової ефективності. Управління дебіторською заборгованістю потребує автоматизації контролю платоспроможності клієнтів, введення систем стимулів для своєчасної оплати та можливого використання факторингових послуг для стабілізації грошових надходжень. Водночас збалансування умов розрахунків із постачальниками та клієнтами через укладення гнучких, але контрольованих договорів і застосування електронних систем фінансових розрахунків сприятиме оптимізації касового циклу та зміцненню партнерських відносин.

Особливу роль відіграє також оптимізація цінової політики, що має бути орієнтована на підвищення маржинальності продукції за рахунок диференціації цінових пропозицій, впровадження систем лояльності та розробки продуктів із доданою вартістю. Ці заходи допоможуть зміцнити конкурентоспроможність підприємства та забезпечать зростання чистих грошових надходжень. Загалом комплексне впровадження зазначених кроків дозволить ПрАТ «МХП» ефективніше управляти грошовими потоками, підвищити ліквідність і створити надійні умови для сталого фінансового розвитку.

Також, важливим аспектом з нашої точки зору є оптимізація податкового навантаження. Для ПрАТ «МХП», яке має значний земельний банк, оптимізація податку на землю може стати важливим інструментом підвищення операційних грошових потоків за рахунок зниження податкового навантаження. Розглянемо конкретні кроки та розрахунки, виходячи з реальних даних і специфіки діяльності підприємства.

За даними фінансової звітності, площа земельного банку підприємства становить близько 300 тис. гектарів. Середня ставка земельного податку в

Україні на сільськогосподарські землі коливається в межах 0,3% від нормативної грошової оцінки. Середня нормативна грошова оцінка 1 га становить 27,047 грн/га [27].

Тепер, здійснимо перерахунок податкового навантаження ПрАТ «МХП»

Загальна нормативна оцінка земель: $300,000 \times 27,047 = 8,114,100,000$ грн.

Податок на землю (0,3% від НГО): $8,114,100,000 \times 0.003 = 24,342,300$ грн

Тепер, прорахуємо економію від оптимізації податкових зобов'язань:

Крок 1: Оптимізація площ (5% земель)

$15,000 \text{ га} \times 27,047 = 405,705,000$ грн

Економія податку: $405,705,000 \times 0.003 = 1,217,115$ грн

Крок 2: Використання податкових пільг (50% ставка на 50% земель)

$150,000 \text{ га} \times 27,047 = 4,057,050,000$ грн

Економія податку: $4,057,050,000 \times 0.003 \times 0.5 = 6,085,575$ грн

Крок 3: Суборенда 10% земель

$30,000 \text{ га} \times 27,047 = 811,410,000$ грн

Економія податку: $811,410,000 \times 0.003 = 2,434,230$ грн

В табл. 3.2 буде показано фінальні розрахунки.

Таблиця 3.2 – Загальний економічний ефект від оптимізації податкового навантаження

Крок	Економія, грн
Оптимізація площ	1,217,115
Використання пільг	6,085,575
Суборенда / лізинг	2,434,230
Разом	9,736,920 грн / рік

Джерело: складено автором самостійно

ПрАТ «МХП» має потенціал для економії близько 9,7 млн грн щорічно за рахунок оптимізації податкових зобов'язань на землю. Це демонструє

значний резерв для покращення фінансового стану через управління земельним банком, застосування податкових пільг і використання схем суборенди. Такий підхід дозволить збільшити операційні грошові потоки, що позитивно вплине на ліквідність і стійкість підприємства в умовах змінного ринкового середовища.

Розроблені пропозиції щодо удосконалення максимізації грошових потоків від основної діяльності ПрАТ «МХП» базуються на комплексному аналізі фінансово-господарської діяльності підприємства та його поточного стану грошових потоків. Впровадження запропонованих заходів, зокрема оптимізації управління дебіторською заборгованістю, удосконалення системи планування та прогнозування грошових надходжень, а також підвищення ефективності контролю витрат, сприятиме підвищенню фінансової стабільності і ліквідності підприємства. Особлива увага приділяється балансуванню позитивних і негативних грошових потоків, що дозволить уникнути касових розривів і забезпечити безперервність операційної діяльності. Крім того, стратегічний підхід до формування політики управління грошовими ресурсами, інтеграція сучасних інформаційних технологій та систем фінансового контролю, а також розвиток кадрового потенціалу фінансового відділу сприятимуть систематичній максимізації чистих грошових потоків. Це, в свою чергу, створить умови для сталого розвитку ПрАТ «МХП», забезпечить можливість інвестицій у модернізацію виробництва та розширення ринкових позицій.

3.2. Рекомендації щодо поліпшення максимізації грошових потоків від фінансової та інвестиційної діяльності підприємства ПрАТ «МХП»

Для підвищення ефективності максимізації грошових потоків від фінансової та інвестиційної діяльності ПрАТ «МХП» слід зосередитися на

оптимізації структури зовнішнього фінансування, зокрема шляхом раціонального балансування між залученням банківських позик та емісією облігацій з урахуванням поточних ринкових умов і вартості капіталу. Важливим є посилення контролю за інвестиційними проектами шляхом впровадження комплексної системи оцінки їх економічної ефективності та пріоритетності, що дозволить спрямовувати фінансові ресурси на найбільш перспективні та рентабельні напрями. Крім того, необхідно активізувати управління робочим капіталом та переглянути політику розподілу дивідендів, щоб забезпечити більший обсяг внутрішніх грошових ресурсів для реінвестування. Ці заходи в комплексі сприятимуть підвищенню ліквідності, зниженню фінансових ризиків і забезпеченню стійкого зростання підприємства в довгостроковій перспективі.

Таблиця 3.3 – Аналіз коефіцієнтів, які характеризують ефективність грошових потоків від фінансової діяльності ПрАТ «МХП»

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Норматив	Відхилення
Чистий грошовий потік від фінансової діяльності, млн. грн.	34,7	56,6	-86	17	-	-17,7
Коефіцієнт покриття боргових зобов'язань грошовими потоками	0,015	0,023	-0,03	0,006	$\geq 0,2-0,3$	-0,009
Коефіцієнт співвідношення власного та позикового капіталу	0,77	0,611	0,675	0,799	0,5-1,5	0,022
Коефіцієнт дивідендних виплат	1,72	-	-	-	<0,5	-

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ПрАТ «МХП»

Аналізуючи чистий грошовий потік від фінансової діяльності ПрАТ «МХП», можна відзначити, що цей показник демонструє значну нестабільність у періоді 2021–2024 років, із від'ємним значенням у 2023 році.

Чистий грошовий потік від фінансової діяльності є ключовим індикатором здатності підприємства залучати фінансові ресурси та обслуговувати свої фінансові зобов'язання. Негативне значення в 2023 році свідчить про тимчасові труднощі у фінансуванні, що може негативно впливати на можливість підприємства інвестувати та підтримувати ліквідність.

Коефіцієнт покриття боргових зобов'язань грошовими потоками перебуває значно нижче нормативного діапазону (0,2–0,3) у всі роки аналізу, з мінімальним значенням у 2023 році. Цей коефіцієнт відображає, наскільки ефективно підприємство може погашати свої боргові зобов'язання за рахунок генерованих фінансових потоків. Низьке значення свідчить про підвищений ризик ліквідності та залежність від зовнішніх джерел фінансування, що є потенційною загрозою для стабільності бізнесу.

Коефіцієнт співвідношення власного та позикового капіталу демонструє помірну стабільність і зростання впродовж періоду, залишаючись у межах нормативного діапазону 0,5–1,5. Це свідчить про збалансовану структуру капіталу підприємства, яка забезпечує достатню фінансову стійкість і дозволяє підтримувати гнучкість у залученні додаткових ресурсів. Підвищення цього коефіцієнта у 2024 році може сигналізувати про зміцнення позицій власного капіталу.

Коефіцієнт дивідендних виплат перевищує нормативне значення ($<0,5$) у 2021 році, що вказує на високий рівень виплат дивідендів порівняно з грошовими потоками від фінансової діяльності. Після початку війни компанія прийняла рішення про припинення виплати дивідендів.

Загальний висновок щодо ефективності грошових потоків від фінансової діяльності ПрАТ «МХП» свідчить про наявність певних нестабільностей і викликів у цій сфері протягом аналізованого періоду. Значні коливання чистого грошового потоку, а також низький коефіцієнт покриття боргових зобов'язань грошовими потоками вказують на підвищену залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування та потенційні ризики ліквідності. Водночас підтримка збалансованої структури капіталу за рахунок

оптимального співвідношення власних і позикових коштів створює передумови для стабілізації фінансового стану в довгостроковій перспективі.

Щодо потенційної максимізації грошових потоків від фінансової діяльності, то За даними фінансової звітності ПрАТ «МХП» за 2024 рік, підприємство продемонструвало позитивний операційний грошовий потік приблизно в розмірі 4 млрд грн. Такий обсяг вільних коштів відкриває можливість для реалізації заходів щодо оптимізації фінансових потоків, зокрема через часткове дострокове погашення кредитних зобов'язань із високою процентною ставкою. Загальний обсяг кредитної заборгованості компанії, що підлягає обслуговуванню за ставкою близько 12% річних, оцінюється орієнтовно в 5 млрд грн.

Часткове дострокове погашення кредитів на 1 млрд грн при ставці 12% річних дозволить ПрАТ «МХП» зекономити близько 120 млн грн на рік у вигляді зниження відсоткових витрат. Це підвищить чистий грошовий потік від фінансової діяльності, покращить фінансовий стан підприємства та створить сприятливі умови для подальшого розвитку. Водночас такий крок є реалістичним, враховуючи операційні грошові потоки підприємства та потребу збереження ліквідності.

Крім зменшення відсоткових платежів, скорочення боргового навантаження сприятиме підвищенню кредитного рейтингу «МХП», що, у свою чергу, дасть змогу залучати додаткові фінансові ресурси на вигідніших умовах у майбутньому. Також зниження фінансових ризиків посилить довіру інвесторів і партнерів, створюючи сприятливі умови для стратегічних інвестицій і розширення виробничих потужностей. Застосування цієї фінансової стратегії є реалістичним і ефективним заходом, який не лише покращить поточний грошовий баланс підприємства, а й зміцнить його позиції на фінансовому ринку, забезпечуючи стабільне зростання і розвиток.

Далі, здійснимо аналіз коефіцієнтів, які характеризують ефективність грошових потоків від інвестиційної діяльності ПрАТ «МХП». Їх динаміку за останні 4 роки подано на рис. 3.2

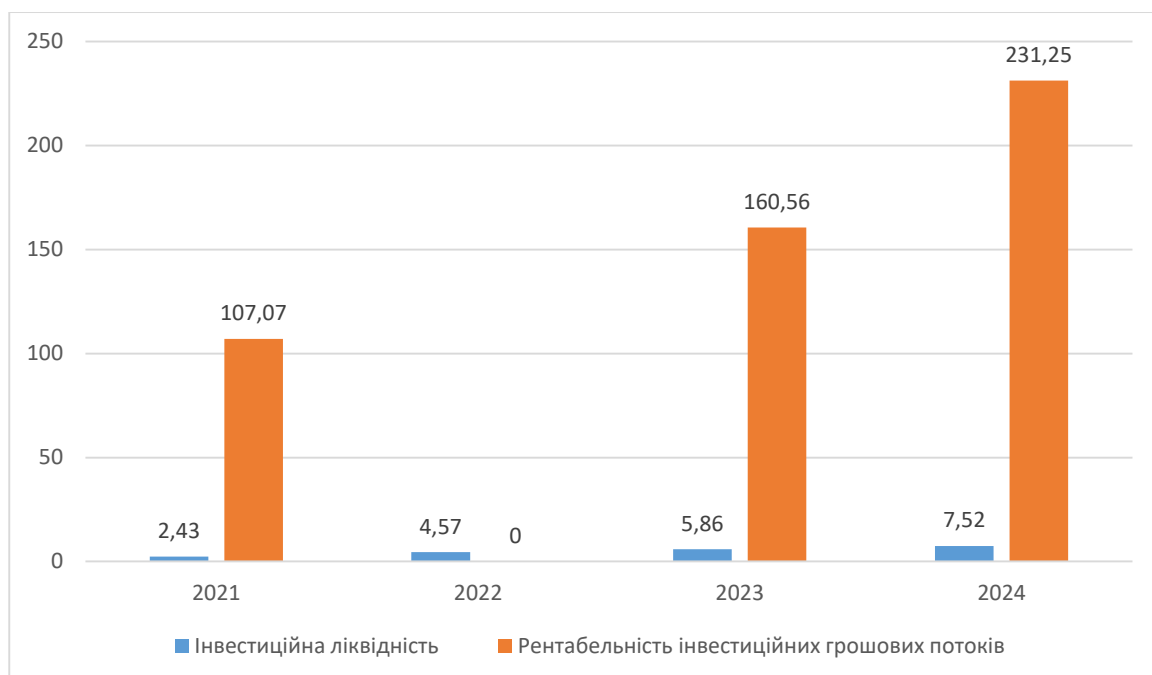

Рисунок 3.2 – Динаміка коефіцієнтів, які характеризують ефективність грошових потоків від інвестиційної діяльності ПрАТ «МХП»

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ПрАТ «МХП»

Якщо аналізувати ці показники, то інвестиційна ліквідність ПрАТ «МХП» демонструє значне зростання з 2,43% у 2021 році до 7,52% у 2024 році і вже наближається до нормативного діапазону 5-15%. Така позитивна динаміка свідчить про поліпшення здатності підприємства конвертувати свої інвестиційні активи в грошові кошти. Це може свідчити про підвищення ефективності управління інвестиціями, а також про більшу гнучкість у мобілізації фінансових ресурсів, що є позитивним сигналом для стабільності та розвитку підприємства.

Рентабельність інвестиційних грошових потоків у 2021 році становила 107%, однак вже у 2023-2024 роках значно зросла і сягнула 231%. Значення вище 100% вказує на те, що підприємство ефективно інвестує кошти, отримуючи грошові надходження, що перевищують чистий прибуток. Така висока рентабельність свідчить про успішну реалізацію інвестиційних проектів та здатність інвестиційної діяльності генерувати значний грошовий потік, що є ключовим фактором довгострокового фінансового зростання ПрАТ «МХП».

Якщо говорити про варіанти максимізації грошових потоків від інвестиційної діяльності, то тут дієвим елементом є пільгове кредитування. У відповідності до фінансової звітності, ПрАТ «МХП» здійснює значні інвестиції у розвиток зеленої енергетики, зокрема у сонячні панелі та біогазові установки, загальний обсяг яких за останні роки сягає близько 500 млн грн. Законодавство України передбачає податкові стимули для таких інвестицій, зокрема можливість отримання податкового кредиту в розмірі 10% від суми вкладених коштів.

Відповідно, підприємство може розраховувати на податкову економію у вигляді 50 млн грн ($500 \text{ млн грн} \times 10\%$), яка буде безпосередньо знижувати податкове навантаження на прибуток. Така сума податкової вигоди безпосередньо підвищить чисті грошові потоки від інвестиційної діяльності, забезпечуючи додаткові фінансові ресурси для покриття поточних потреб або реінвестування у розвиток.

Крім прямої економії податків, інвестиції у «зелені» технології дозволяють суттєво зменшити операційні витрати на енергоресурси, що позитивно вплине на довгострокову ефективність підприємства. Зниження витрат на електроенергію і паливо підвищує операційну ліквідність і сприяє збільшенню вільних грошових потоків, що може бути спрямовано на подальші інвестиції або погашення зобов'язань. Таким чином, активне використання податкових кредитів у сфері зеленої енергетики є дієвим інструментом максимізації інвестиційних грошових потоків ПрАТ «МХП». Це сприяє не лише оптимізації податкового навантаження, але й підвищенню фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства, відкриваючи додаткові можливості для сталого розвитку та інноваційного зростання. Такий підхід дозволяє підприємству більш ефективно управляти інвестиційними ресурсами, підтримуючи баланс між розвитком і ліквідністю.

Окрім цього, для великих агропромислових підприємств, таких як ПрАТ «МХП», що здійснюють значні капітальні інвестиції в основні засоби, критично важливо оптимізувати структуру фінансування витрат на

обладнання. Одним із перспективних інструментів є використання фінансового лізингу як альтернативи прямій купівлі техніки та обладнання, що дозволяє зменшити поточне навантаження на грошові потоки та підвищити загальну фінансову стійкість компанії.

У 2024 році витрати ПрАТ «МХП» на придбання майна, устаткування та обладнання склали 290 млн дол. США, що є однією з найбільших статей інвестування згідно з таблицею 2.4. За умови, що 50% цієї суми стосується активів, придатних до фінансування через лізинг, потенційний обсяг витрат, які можна було б покрити за допомогою фінансового лізингу, становить 145 млн дол. США. При застосуванні лізингового механізму на строк 5 років із середньою річною ставкою 6% та рівномірним ануїтетним погашенням, підприємство могло б суттєво зменшити навантаження на грошовий потік у поточному році, замінюючи одноразову велику інвестицію на серію прогнозованих і розподілених у часі платежів.

Розрахуємо суму платежу за один рік.

$$A = 145 * \frac{0,06 * (1 + ,06)^5}{(1 + ,06)^5 - 1} = 34,42$$

Застосування такого підходу дало б можливість зменшити безпосередній відтік грошових коштів у 2024 році на 110,6 млн дол. США (різниця між повною сумою придбання та першим річним лізинговим платежем). Це, в свою чергу, дозволило б істотно скоротити негативне сальдо грошового потоку від інвестиційної діяльності, що є особливо важливим у період макроекономічної нестабільності. Крім того, вивільнені кошти можуть бути спрямовані на підтримку оборотного капіталу, обслуговування боргових зобов'язань або реалізацію інших інвестиційних проєктів із високою рентабельністю. Впровадження фінансового лізингу як альтернативи частині капітальних інвестицій сприяє покращенню структури грошових потоків, забезпечує більш рівномірне навантаження на бюджет у середньостроковій перспективі та підвищує фінансову стійкість підприємства.

ВИСНОВКИ

Дослідження теми грошових потоків підприємств та механізмів їх максимізації, проведеного в рамках дипломної бакалаврської кваліфікаційної роботи, дає змогу зробити такі висновки:

1. Грошові потоки відображають безперервний рух грошових коштів, що виникає в процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, і є ключовим інструментом для оцінки його фінансової стабільності, платоспроможності та ефективності управління ресурсами. Проаналізовано різноманітність підходів до визначення категорійно-понятійного комплексу "грошовий потік", зокрема акцент на часовому розподілі, ролі в ліквідності, ризиках та виконанні договірних зобов'язань грошового потоку, свідчить про їх фундаментальне значення для аналітичної та управлінської діяльності. Класифікація грошових потоків за масштабами обслуговування господарського процесу, видами діяльності, напрямками руху, методами обчислення та оцінки в часі, а також за неперервністю формування, дозволяє систематизувати різні аспекти їх формування та використання. Такий системний підхід є необхідним для побудови ефективної системи управління, яка забезпечує баланс між доходами та витратами, достатній рівень ліквідності, оптимальне планування та контроль грошових ресурсів.

2. Система максимізації грошових потоків підприємства виступає ключовим інструментом управління фінансовими ресурсами, спрямованим на забезпечення стабільного, збалансованого та ефективного руху коштів. Вона охоплює комплекс методів, інструментів і принципів, які дозволяють оптимізувати надходження та використання грошових коштів, мінімізувати фінансові ризики і забезпечити необхідний рівень ліквідності, що є фундаментом для підтримання платоспроможності і фінансової стійкості компанії в умовах динамічного ринкового середовища. Оптимізація грошових

потоків базується на дотриманні принципів збалансованості, ліквідності, ефективності та інформаційної достовірності, що сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. Збалансування позитивних і негативних потоків, а також застосування заходів щодо управління профіцитами і дефіцитами забезпечує фінансову стабільність і гнучкість підприємства. Успішна реалізація системи максимізації грошових потоків значно підвищує здатність компанії до інвестування, розвитку та довгострокового зростання, що є ключовими умовами конкурентоспроможності на ринку.

3. Фінансово-господарська діяльність ПрАТ «МХП» за період дослідження характеризується стійким зростанням ключових фінансових показників, зокрема чистого доходу від реалізації продукції, що свідчить про посилення позицій компанії на внутрішньому та міжнародному ринках. Водночас зростання собівартості продукції і операційних витрат підкреслює нагальну потребу в оптимізації виробничих процесів і контролі над витратами для збереження операційної рентабельності. Коливання показників EBITDA і EBITDA margin, а також суттєві фінансові виклики, зумовлені впливом зовнішніх факторів, таких як війна, вимагають впровадження ефективних управлінських рішень. Загалом, проведений аналіз дозволяє окреслити сильні та слабкі сторони фінансово-господарської діяльності ПрАТ «МХП» та визначити стратегічні напрями для забезпечення стабільного розвитку і підвищення конкурентоспроможності підприємства.

4. Аналіз динаміки та структури грошових потоків від основної діяльності ПрАТ «МХП» за період 2021–2024 років відображає складний фінансовий стан підприємства, що сформувався під впливом як внутрішніх управлінських рішень, так і значних зовнішніх факторів, включно з військовими діями. Аналіз показує, що чистий прибуток до оподаткування в 2021 році був позитивним і становив 403 млн доларів, однак у 2022 році через воєнний конфлікт компанія зазнала збитків у розмірі 259 млн доларів. Наступні роки характеризуються відновленням фінансових результатів: у 2023 і 2024 роках прибуток до оподаткування повернувся до позитивних значень —

173 та 149 млн доларів відповідно. Значущі коригування, такі як амортизація, зміни у справедливій вартості біологічних активів, а також резерви на безнадійні борги, значною мірою впливають на формування чистих грошових потоків, що вказує на потребу ретельного фінансового контролю та гнучкого управління активами в умовах нестабільності. Загалом, структура та динаміка грошових потоків від основної діяльності свідчать про гнучкість і адаптивність ПрАТ «МХП», але водночас вказують на необхідність подальшого вдосконалення системи управління фінансами задля забезпечення сталого розвитку компанії в умовах мінливого ринкового середовища.

5. Аналіз динаміки та структури грошових потоків від фінансової та інвестиційної діяльності ПрАТ «МХП» за період 2021–2024 років відображає комплексний підхід підприємства до управління капіталом та фінансовими ресурсами, що є ключовим для забезпечення сталого розвитку й підтримання фінансової стабільності. Спостерігається тенденція до збільшення інвестиційних витрат, зокрема у придбання майна, устаткування та модернізацію виробничих потужностей, що свідчить про стратегічну орієнтацію на оновлення та посилення конкурентних переваг. Водночас зниження надходжень від реалізації активів та припинення отримання державних грантів вказують на зміни у зовнішніх джерелах фінансування, що зумовлює посилення ролі внутрішніх фінансових ресурсів і потребує підвищеної ефективності інвестиційної політики.

6. Фінансова діяльність підприємства характеризується значними коливаннями обсягів залучених та погашених зовнішніх фінансових ресурсів. Зокрема, збільшення надходжень від банківських позик у 2024 році поряд зі зростанням погашення випущених облігацій відображає активне управління борговою структурою компанії з метою оптимізації капіталу та забезпечення ліквідності. Позитивні та від’ємні грошові потоки по роках демонструють гнучкість у реагуванні на зміни ринкових умов і внутрішніх фінансових потреб. Загалом, структура і динаміка грошових потоків від фінансової та інвестиційної діяльності ПрАТ «МХП» свідчать про збалансовану фінансову

політику, спрямовану на підтримання довгострокового зростання підприємства, з одночасним контролем ризиків та оптимізацією ресурсів у мінливому зовнішньому середовищі.

7. Розроблені пропозиції щодо удосконалення максимізації грошових потоків від основної діяльності ПрАТ «МХП» базуються на комплексному аналізі фінансово-господарської діяльності підприємства та його поточного стану грошових потоків. Впровадження запропонованих заходів, зокрема оптимізації управління дебіторською заборгованістю, удосконалення системи планування та прогнозування грошових надходжень, а також підвищення ефективності контролю витрат, сприятиме підвищенню фінансової стабільності і ліквідності підприємства. Особливу увагу слід приділяти балансуванню позитивних і негативних грошових потоків, що дозволить уникнути касових розривів і забезпечити безперервність операційної діяльності. Розроблені реальні кроки стосовно максимізації грошових потоків від основної діяльності за рахунок оптимізації податкових платежів на землю.

8. Рекомендації щодо поліпшення максимізації грошових потоків від фінансової та інвестиційної діяльності ПрАТ «МХП» мають бути також зосереджені на впровадженні заходів, які сприятимуть оптимізації фінансових ресурсів, зниженню витрат та підвищенню ефективності використання капіталу. Серед ключових напрямів виділяються активне використання податкових пільг та кредитів, зокрема в контексті інвестицій у проекти зеленої енергетики, що дозволить не лише скоротити податкове навантаження, а й забезпечити довгострокову фінансову стабільність та екологічну відповідальність. В свою чергу, отримання пільгових кредитів на зелену енергетику дозволяють суттєво зменшити операційні витрати на енергоресурси, що позитивно вплине на довгострокову ефективність підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тешева Л. В. Поняття грошового потоку підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. №10. С. 670–675.
2. МСБО №7. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_019#Text (дата звернення 15.04.2025)
3. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент: навчальний курс. Київ: Ніка-Центр, 2014. 656 с.
4. Бутинець Ф. Ф. Економічний аналіз. Житомир: Рута, 2003. 680 с.
5. Єрешко Ю. О. Сутність грошових потоків підприємства як економічної категорії. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011. № 4 (119). С. 39–43.
6. Brigham E., Ehrhardt M.. Financial Management: Theory & Practice 16th Editio. Cengage Learning, 2020. 1186 p.
7. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент: : навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2002. 496 с.
8. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Чернівці: ЧДІЕУ, 2021. 456 с.
9. Функціональні аспекти фінансового менеджменту як інструменту управління економічними системами : монографія / І.М. Вахович, В.Ю. Дорош, Х.М. Диль, М.С. Забедюк [та 13 інших]. Луцьк : Відділ іміджу та промоції Луцького НТУ, 2021. 210 с.
10. Лігоненко Л. О., Ситник Г. В. Управління грошовими потоками: навч. посібник. Київ: Нац. торг.- екон. ун-т, 2015. 255 с.
11. Мних Є. В. Економічний аналіз діяльності підприємства. Київ. КНТЕУ, 2008. 514 с.
12. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. [О.В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька]. Київ.: КНЕУ, 2002. 388 с.

13. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент : підручник. Київ: КНЕУ, 2005. 536 с.
14. Старостенко Г. Г. Фінансовий аналіз : навч. Посібник Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 224 с.
15. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : навч. Посібник. Київ : КНЕУ, 2003. 554 с.
16. Колісник О. П. Грошові потоки: сутність, класифікація та їх оптимізація в процесі управління. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук. Modern economics*. 2018. № 10.
17. Жигалкевич Ж.М., Кам'янська О.В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 214 с.
18. Ясіновська І. Шляхи підвищення ефективності системи управління грошовими потоками підприємства в умовах війни. *Молодий вчений*. 2023. № 11 (123). С. 168–174.
19. Халатур С.М., Кравченко М.В., Павлік І.Д. Удосконалення управління грошовими потоками підприємства як основа забезпечення фінансово-економічної безпеки. *Економіка та держава*. 2021. № 1. С. 30–35.
20. Нагайчук В.В. Управління грошовими потоками підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2019. № 1(52). С. 245–249.
21. Налукова, Н., Кулина, Г. Оцінка ефективності управління грошовими потоками підприємства. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. № 1. С. 49–58.
22. Томашевська А. Л. Шляхи оптимізації грошових потоків підприємства. Фінансові інструменти сталого розвитку економіки: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2019. С. 177–181.

23. Волошина-Сідей , В., Кириченко, А. Інформаційно-аналітичне забезпечення системи ефективного управління грошовими потоками підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. № 55.
24. Офіційний сайт ПрАТ «МХП». URL: www.mhp.com.ua (дата звернення 15.04.2025)
25. Фінансова звітність сайт ПрАТ «МХП». URL: www.mhp.com.ua (дата звернення 15.04.2025)
26. Роганова Г. Коефіцієнтний аналіз грошових потоків підприємства. *Економічний дискурс*. 2021. 1(3-4). С.128–138.
27. Кошельок Г., Грінченко Р. Аналіз грошових потоків у системі управління підприємством. *Галицький економічний вісник*. 2020. №2 (63). С. 231–242.
28. Панасюк О. В., Мазанович І. С. Удосконалення аналізу грошових потоків підприємства та їх оптимізація в процесі управління. *Приазовський економічний вісник*. 2020. Вип. 6(23). С. 128–133.
29. Інформація щодо нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі в розрізі областей. URL: <https://land.gov.ua/informatsiia-shchodo-normatyvnoi-hroshovoi-otsinky-odynytsi-ploshchi-rilli-v-rozrizi-oblastei/> (дата звернення: 20.04.2025).
30. Майборода О.Є Напрями управління грошовими потоками підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 305–309.
31. Гриліцька, А., & Харченко, А. Вплив грошових потоків на ліквідність та платоспроможність підприємства . *Економіка та суспільство*, 2025. Випуск 72. С
32. Дорош, О.І., Пліш, І.В. Планування грошових потоків на підприємстві. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку* 2021. № 6. С. 21–28.

ДОДАТКИ

Додаток А. Баланс ПрАТ «МХП» за 2021-2024 рр.

Стаття балансу	Роки			
Оборотні активи	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Запаси	367	413	333	381
Біологічні активи	215	176	171	169
Сільськогосподарська продукція	511	361	370	437
Авансові платежі	44,5	29,9	28	47
Інші оборотні фінансові активи	16	22	34	19
Податки до відшкодування і передплати	68	68,7	30	57
Дебіторська заборгованість	156	182,9	186	200
Грошові кошти та їх еквіваленти	275	300,5	436	355
Разом оборотні активи	1,654	1,556	1,588	1,665
Необоротні активи				
Основні засоби	1,939	1,855	1,885	2,301
Активи права користування	277	222	248	266
Нематеріальні активи	-	79	75	66
Гудвіл	66	59,8	62	65
Необоротні біологічні активи	27,1	21,2	171	31
Інвестиції в асоційовані компанії	-	-	1	21
Необоротні фінансові активи	28	7	9	10
Відстрочені податкові активи	1,9	2,4	2	1
Разом необоротні активи	2,448	2,252	2,298	2,761
Всього активів	4,103	3,808	3,886	4,426
ПАСИВИ				
Власний капітал				
Статутний капітал	285	285	285	285
Казначейські акції	(45)	(45)	(45)	(45)
Додатковий оплачений капітал	174	174	174	174
Резерв переоцінки	811	792	706	960
Нерозподілений прибуток	1,557	1,558	1,793	2,052
Резерв перекладу	(1,018)	(1,337)	(1,356)	(1,486)
Власний капітал, що належить акціонерам материнської компанії	1,764	1,427	1,557	1,940
Неконтрольовані відсотки	29	18	10	26
Всього власного капіталу	1,794	1,445	1,567	1,966
Довгострокові зобов'язання				
Банківські позики	103	117	234	492
Випущені облігації	1,376	1,382	891	894
Зобов'язання за орендою	204	164	180	197
Відстрочені доходи	-	-	36	37

Відстрочені податкові зобов'язання	44	123	123	169
Інші довгострокові зобов'язання	6,5	5	5	6
Разом довгострокові зобов'язання	1,735	1,793	1,469	1,795
Короткострокові зобов'язання				
Торгові зобов'язання	162	122	142	147
Інші поточні зобов'язання	93	95	99	120
Контрактні зобов'язання	53,6	31	18	24
Банківські позики	121,5	176	145	271
Відсотки до сплати	21	42	22	24
Зобов'язання за орендою	77	65,2	76	79
Разом поточні зобов'язання	529	532	850	665
Всього зобов'язань	2,265	2,326	2,319	2,460
Всього пасивів	4,103	3,808	3,886	4,426

Додаток Б. Звіт про фінансові результати ПрАТ «МХП» за 2021-2024 рр.

Показники	2021	2022	2023	2024
Чистий дохід від реалізації продукції	2372	2642	3021	3046
Собівартість реалізованої продукції	1812	1906	2234	2333
Операційні доходи	506	255	339	440
Операційні витрати	228,1	254	270	348
EBITDA	648	384	445	566
Чистий прибуток (збиток)	93,8	(231)	142	144